CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ din 1 iulie 2010

*) Prezentul Cod de procedură civilă intră în vigoare la data care va fi stabilită prin legea pentru punerea în aplicare a acestuia. (n.n. - a se vedea art. 1119 alin. (1))

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

TITLUL PRELIMINAR: Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă şi principiile fundamentale ale procesului civil

CAPITOLUL I: Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă

Art. 1: Obiectul şi scopul Codului de procedură civilă

(1) Codul de procedură civilă, denumit în continuare codul, stabileşte regulile de competenţă şi de judecare a cauzelor civile, precum şi cele de executare a hotărârilor instanţelor şi a altor titluri executorii, în scopul înfăptuirii justiţiei în materie civilă.

(2) În înfăptuirea justiţiei, instanţele judecătoreşti îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăţilor fundamentale, a drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor fizice şi persoanelor juridice, aplicarea legii şi garantarea supremaţiei acesteia.

Art. 2: Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă

(1) Dispoziţiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispoziţiile prezentului cod se aplică şi în materiile reglementate de alte legi, în măsura în care acestea nu cuprind dispoziţii contrare.

(3) În sensul prezentului cod, prin materie civilă se înţelege orice raport de drept privat şi de drept public, cu excepţia celor supuse legii penale, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Art. 3: Aplicarea prioritară a tratatelor internaţionale privitoare la drepturile omului

(1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispoziţiile privind drepturile şi libertăţile persoanelor vor fi interpretate şi aplicate în concordanţă cu **Constituţia**, Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, şi prezentul cod, au prioritate reglementările internaţionale, cu excepţia cazului în care prezentul cod conţine dispoziţii mai favorabile.

Art. 4: Aplicarea prioritară a dreptului comunitar

În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului comunitar se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părţilor.

CAPITOLUL II: Principiile fundamentale ale procesului civil

Art. 5: Îndatoririle privind primirea şi soluţionarea cererilor

(1) Judecătorii au îndatorirea să primească şi să soluţioneze orice cerere de competenţa instanţelor judecătoreşti, potrivit legii. Aceştia nu pot refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.

(2) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziţii general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunţă în cauzele ce îi sunt supuse judecăţii.

Art. 6: Dreptul la un proces echitabil, în termen optim şi previzibil

(1) Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim şi previzibil, de către o instanţă independentă, imparţială şi stabilită de lege. În acest scop, instanţa este datoare să dispună toate măsurile permise de lege şi să asigure desfăşurarea cu celeritate a judecăţii.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi în faza executării silite.

Art. 7: Legalitatea

(1) Procesul civil se desfăşoară în conformitate cu dispoziţiile legii.

(2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispoziţiilor legii privind realizarea

drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor părţilor din proces.

Art. 8: Egalitatea

În procesul civil părţilor le este garantată exercitarea drepturilor procesuale, în mod egal şi fără discriminări.

Art. 9: Dreptul de dispoziţie al părţilor

(1) Procesul civil poate fi pornit la cererea celui interesat sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizaţii ori a unei autorităţi sau instituţii publice ori de interes public.

(2) Obiectul şi limitele procesului sunt stabilite prin cererile şi apărările părţilor.

(3) În condiţiile legii, partea poate, după caz, renunţa la judecarea cererii de chemare în judecată sau la însuşi dreptul pretins, poate recunoaşte pretenţiile părţii adverse, se poate învoi cu aceasta pentru a pune capăt, în tot sau în parte, procesului, poate renunţa la exercitarea căilor de atac ori la executarea unei hotărâri. De asemenea, partea poate dispune de drepturile sale în orice alt mod permis de lege.

Art. 10: Obligaţiile părţilor în desfăşurarea procesului

(1) Părţile au obligaţia să îndeplinească actele de procedură în condiţiile, ordinea şi termenele stabilite de lege sau de judecător, să îşi probeze pretenţiile şi apărările, să contribuie la desfăşurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia.

(2) Dacă o parte deţine un mijloc de probă, judecătorul poate, la cererea celeilalte părţi sau din oficiu, să dispună înfăţişarea acestuia, sub sancţiunea plăţii unei amenzi judiciare.

Art. 11: Obligaţiile terţilor în desfăşurarea procesului

Orice persoană este obligată, în condiţiile legii, să sprijine realizarea justiţiei. Cel care, fără motiv legitim, se sustrage de la îndeplinirea acestei obligaţii poate fi constrâns să o execute sub sancţiunea plăţii unei amenzi judiciare şi, dacă este cazul, a unor daune-interese.

Art. 12: Buna-credinţă

(1) Drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credinţă, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege şi fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părţi.

(2) Partea care îşi exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale şi morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, şi la plata unei amenzi judiciare.

(3) De asemenea, partea care nu îşi îndeplineşte cu bună-credinţă obligaţiile procesuale răspunde potrivit alin. (2).

Art. 13: Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Părţile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condiţiile legii. În recurs, cererile şi concluziile părţilor nu pot fi formulate şi susţinute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepţia situaţiei în care partea sau mandatarul acesteia, soţ ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licenţiată în drept.

(3) Părţilor li se asigură posibilitatea de a participa la toate fazele de desfăşurare a procesului. Ele pot să ia cunoştinţă de cuprinsul dosarului, să propună probe, să îşi facă apărări, să îşi prezinte susţinerile în scris şi oral şi să exercite căile legale de atac, cu respectarea condiţiilor prevăzute de lege.

(4) Instanţa poate dispune înfăţişarea în persoană a părţilor, chiar atunci când acestea sunt reprezentate.

Art. 14: Contradictorialitatea

(1) Instanţa nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfăţişarea părţilor, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părţile trebuie să îşi facă cunoscute reciproc şi în timp util, direct sau prin intermediul instanţei, după caz, motivele de fapt şi de drept pe care îşi întemeiază pretenţiile şi apărările, precum şi mijloacele de probă de care înţeleg să se folosească, astfel încât fiecare dintre ele să îşi poată organiza apărarea.

(3) Părţile au obligaţia de a expune situaţia de fapt la care se referă pretenţiile şi apărările lor în mod corect şi complet, fără a denatura sau omite faptele care le sunt cunoscute. Părţile au obligaţia de a expune un punct de vedere propriu faţă de afirmaţiile părţii adverse cu privire la împrejurări de fapt relevante în cauză.

(4) Părţile au dreptul de a discuta şi argumenta orice chestiune de fapt sau de drept invocată în cursul procesului de către orice participant la proces, inclusiv de către instanţă din oficiu.

(5) Instanţa este obligată, în orice proces, să supună discuţiei părţilor toate cererile, excepţiile şi împrejurările de fapt sau de drept invocate.

(6) Instanţa îşi va întemeia hotărârea numai pe motive de fapt şi de drept, pe explicaţii sau pe mijloace de probă care au fost supuse, în prealabil, dezbaterii contradictorii.

Art. 15: Oralitatea

Procesele se dezbat oral, cu excepţia cazului în care legea dispune altfel sau când părţile solicită expres instanţei ca judecata să se facă numai pe baza actelor depuse la dosar.

Art. 16: Nemijlocirea

Probele se administrează de către instanţa care judecă procesul, cu excepţia cazurilor în care legea stabileşte altfel.

Art. 17: Publicitatea

Şedinţele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Art. 18: Limba desfăşurării procesului

(1) Procesul civil se desfăşoară în limba română.

(2) Cetăţenii români aparţinând minorităţilor naţionale au dreptul să se exprime în limba maternă în faţa instanţelor de judecată, în condiţiile legii.

(3) Cetăţenii străini şi apatrizii care nu înţeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoştinţă de toate actele şi lucrările dosarului, de a vorbi în instanţă şi de a pune concluzii, prin interpret.

(4) Cererile şi actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

Art. 19: Continuitatea

Judecătorul învestit cu soluţionarea cauzei nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condiţiile legii.

Art. 20: Respectarea principiilor fundamentale

Judecătorul are îndatorirea să asigure respectarea şi să respecte el însuşi principiile fundamentale ale procesului civil, sub sancţiunile prevăzute de lege.

Art. 21: Încercarea de împăcare a părţilor

(1) Judecătorul va recomanda părţilor soluţionarea amiabilă a litigiului prin mediere, potrivit legii speciale.

(2) În tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părţilor, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii.

Art. 22: Rolul judecătorului în aflarea adevărului

(1) Judecătorul soluţionează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greşeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor şi prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunţării unei hotărâri temeinice şi legale. În acest scop, cu privire la situaţia de fapt şi motivarea în drept pe care părţile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicaţii, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menţionate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum şi alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părţile se împotrivesc.

(3) Judecătorul poate dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condiţiile legii. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea posibilitatea, după caz, de a renunţa la judecată sau la dreptul pretins, de a achiesa la pretenţiile reclamantului ori de a pune capăt procesului printr-o tranzacţie.

(4) Judecătorul dă sau restabileşte calificarea juridică a actelor şi faptelor deduse judecăţii, chiar dacă părţile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuţia părţilor calificarea juridică exactă.

(5) Cu toate acestea, judecătorul nu poate schimba denumirea sau temeiul juridic în cazul în care părţile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică şi motivele de drept asupra cărora au înţeles să limiteze dezbaterile, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora.

(6) Judecătorul trebuie să se pronunţe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăşi limitele învestirii, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.

Art. 23: Respectul cuvenit justiţiei

(1) Cei prezenţi la şedinţa de judecată sunt datori să manifeste respectul cuvenit faţă de instanţă şi să nu tulbure buna desfăşurare a şedinţei de judecată.

(2) Preşedintele veghează ca ordinea şi solemnitatea şedinţei să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.

CAPITOLUL III: Aplicarea legii de procedură civilă

Art. 24: Legea aplicabilă proceselor noi

Dispoziţiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor şi executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare.

Art. 25: Legea aplicabilă proceselor în curs

(1) Procesele în curs de judecată, precum şi executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.

(2) Procesele în curs de judecată la data schimbării competenţei instanţelor legal învestite vor continua să fie judecate de acele instanţe, potrivit legii sub care au început. În caz de trimitere spre rejudecare, dispoziţiile legale privitoare la competenţă, în vigoare la data când a început procesul, rămân aplicabile.

(3) În cazul în care instanţa învestită este desfiinţată, dosarele se vor trimite din oficiu instanţei competente potrivit legii noi. Dispoziţiile alin. (1) rămân aplicabile.

Art. 26: Legea aplicabilă mijloacelor de probă

(1) Condiţiile de admisibilitate şi puterea doveditoare a probelor preconstituite şi a prezumţiilor legale sunt guvernate de legea în vigoare la data producerii faptelor juridice care fac obiectul probaţiunii.

(2) Administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării lor.

Art. 27: Legea aplicabilă hotărârilor

Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor şi termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.

Art. 28: Teritorialitatea legii de procedură

(1) Dacă prin lege nu se dispune altfel, dispoziţiile legii de procedură se aplică proceselor de pe întregul teritoriu al ţării.

(2) În cazul raporturilor procesuale cu element de extraneitate, determinarea legii de procedură aplicabile se face potrivit normelor cuprinse în cartea a VII-a.

-****-

CARTEA I: Dispoziţii generale

TITLUL I: Acţiunea civilă

Art. 29: Noţiunea

Acţiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecţia dreptului subiectiv pretins de către una dintre părţi sau a unei alte situaţii juridice, precum şi pentru asigurarea apărării părţilor în proces.

Art. 30: Cererile în justiţie

(1) Oricine are o pretenţie împotriva unei alte persoane ori urmăreşte soluţionarea în justiţie

a unei situaţii juridice are dreptul să facă o cerere înaintea instanţei competente.

(2) Cererile în justiţie sunt principale, accesorii, adiţionale şi incidentale.

(3) Cererea principală este cererea introductivă de instanţă. Ea poate cuprinde atât capete de cerere principale, cât şi capete de cerere accesorii.

(4) Cererile accesorii sunt acele cereri a căror soluţionare depinde de soluţia dată unui capăt de cerere principal.

(5) Constituie cerere adiţională acea cerere prin care o parte modifică pretenţiile sale anterioare.

(6) Cererile incidentale sunt cererile formulate în cadrul unui proces aflat în curs de desfăşurare.

Art. 31: Apărările

Apărările formulate în justiţie pot fi de fond sau procedurale.

Art. 32: Condiţiile de exercitare a acţiunii civile

(1) Orice cerere poate fi formulată şi susţinută numai dacă autorul acesteia:

a) poate sta în judecată, în condiţiile legii;

b) are calitate procesuală;

c) formulează o pretenţie;

d) justifică un interes.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi în cazul apărărilor.

Art. 33: Interesul de a acţiona

Interesul trebuie să fie determinat, legitim, personal, născut şi actual. Cu toate acestea, chiar dacă interesul nu este născut şi actual, se poate formula o cerere cu scopul de a preveni încălcarea unui drept subiectiv ameninţat sau pentru a preîntâmpina producerea unei pagube iminente şi care nu s-ar putea repara.

Art. 34: Realizarea drepturilor afectate de un termen

(1) Cererea pentru predarea unui bun la împlinirea termenului contractual poate fi făcută chiar înainte de împlinirea acestui termen.

(2) Se poate, de asemenea, cere, înainte de termen, executarea la termen a obligaţiei de întreţinere sau a altei prestaţii periodice.

(3) Pot fi încuviinţate, înainte de împlinirea termenului, şi alte cereri pentru executarea la termen a unor obligaţii, ori de câte ori se va constata că acestea pot preîntâmpina o pagubă însemnată pe care reclamantul ar încerca-o dacă ar aştepta împlinirea termenului.

Art. 35: Constatarea existenţei sau inexistenţei unui drept

Cel care are interes poate să ceară constatarea existenţei sau inexistenţei unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege.

Art. 36: Legitimarea procesuală a altor persoane

În cazurile şi condiţiile prevăzute exclusiv prin lege, se pot introduce cereri sau se pot formula apărări şi de persoane, organizaţii, instituţii sau autorităţi, care, fără a justifica un interes personal, acţionează pentru apărarea drepturilor ori intereselor legitime ale unor persoane aflate în situaţii speciale sau, după caz, în scopul ocrotirii unui interes de grup ori general.

Art. 37: Transmiterea calităţii procesuale

Calitatea de parte se poate transmite legal sau convenţional, ca urmare a transmisiunii, în condiţiile legii, a drepturilor ori situaţiilor juridice deduse judecăţii.

Art. 38: Situaţia procesuală a înstrăinătorului şi a succesorilor săi

(1) Dacă în cursul procesului dreptul litigios este transmis prin acte între vii cu titlu particular, judecata va continua între părţile iniţiale. Dacă însă transferul este făcut, în condiţiile legii, prin acte cu titlu particular pentru cauză de moarte, judecata va continua cu succesorul universal ori cu titlu universal al autorului, după caz.

(2) În toate cazurile, succesorul cu titlu particular este obligat să intervină în cauză, dacă are

cunoştinţă de existenţa procesului, sau poate să fie introdus în cauză, la cerere ori din oficiu. În acest caz, instanţa va decide, după împrejurări şi ţinând seama de poziţia celorlalte părţi, dacă înstrăinătorul sau succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia va rămâne sau, după caz, va fi scos din proces. Dacă înstrăinătorul sau, după caz, succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia este scos din proces, judecata va continua numai cu succesorul cu titlu particular care va lua procedura în starea în care se află la momentul la care acesta a intervenit sau a fost introdus în cauză.

(3) Hotărârea pronunţată contra înstrăinătorului sau succesorului universal ori cu titlu universal al acestuia, după caz, va produce de drept efecte şi contra succesorului cu titlu particular şi va fi întotdeauna opozabilă acestuia din urmă, cu excepţia cazurilor în care a dobândit dreptul cu bună-credinţă şi nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular.

Art. 39: Sancţiunea încălcării condiţiilor de exercitare a acţiunii civile

(1) Cererile făcute de o persoană care nu are capacitate procesuală sunt nule sau, după caz, anulabile. De asemenea, în cazul lipsei calităţii procesuale sau a interesului, instanţa va respinge cererea ori apărarea formulată ca fiind făcută de o persoană sau împotriva unei persoane fără calitate ori ca lipsită de interes, după caz.

(2) Încălcarea dispoziţiilor prezentului titlu poate, de asemenea, atrage aplicarea şi a altor sancţiuni prevăzute de lege, iar cel care a suferit un prejudiciu are dreptul de a fi despăgubit, potrivit dreptului comun.

TITLUL II: Participanţii la procesul civil

CAPITOLUL I: Judecătorul. Incompatibilitatea

Art. 40: Cazurile de incompatibilitate

(1) Judecătorul care a pronunţat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluţionat cauza nu poate judeca aceeaşi pricină în apel, recurs, contestaţie în anulare sau revizuire şi nici după trimiterea spre rejudecare.

(2) De asemenea, nu poate lua parte la judecată cel care a fost martor, expert, arbitru, procuror, avocat, asistent judiciar, magistrat-asistent sau mediator în aceeaşi cauză.

(3) Nu poate lua parte la judecată nici judecătorul care şi-a exprimat anterior părerea cu privire la soluţie în cauza pe care a fost desemnat să o judece.

Art. 41: Alte cazuri de incompatibilitate

(1) Judecătorul este, de asemenea, incompatibil de a judeca în următoarele situaţii:

1. când există împrejurări care fac justificată temerea că el, soţul său, ascendenţii ori descendenţii lor sau afinii lor, după caz, au un interes în legătură cu pricina care se judecă;

2. când este soţ, rudă sau afin până la gradul al patrulea inclusiv cu avocatul ori reprezentantul unei părţi sau dacă este căsătorit cu fratele ori cu sora soţului uneia dintre aceste persoane;

3. când soţul sau fostul său soţ este rudă ori afin până la gradul al patrulea inclusiv cu vreuna dintre părţi;

4. dacă el, soţul sau rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv ori afinii lor, după caz, sunt părţi într-un proces care se judecă la instanţa la care una dintre părţi este judecător;

5. dacă între el, soţul său ori rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv sau afinii lor, după caz, şi una dintre părţi a existat un proces penal cu cel mult 5 ani înainte de a fi desemnat să judece pricina. În cazul plângerilor penale formulate de părţi în cursul procesului, judecătorul devine incompatibil numai în situaţia punerii în mişcare a acţiunii penale împotriva sa;

6. dacă este tutore sau curator al uneia dintre părţi;

7. dacă el, soţul său, ascendenţii ori descendenţii lor au primit daruri sau promisiuni de daruri ori alte avantaje de la una dintre părţi;

8. dacă el, soţul său ori una dintre rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv sau afinii lor, după caz, se află în relaţii de duşmănie cu una dintre părţi, soţul ori rudele acesteia până la gradul al patrulea inclusiv;

9. dacă, atunci când este învestit cu soluţionarea unei căi de atac, soţul sau o rudă a sa până la gradul al patrulea inclusiv a participat, ca judecător sau procuror, la judecarea aceleiaşi pricini înaintea altei instanţe;

10. dacă este soţ sau rudă până la gradul al patrulea inclusiv sau afin, după caz, cu un alt membru al completului de judecată;

11. dacă soţul, o rudă ori un afin al său până la gradul al patrulea inclusiv a reprezentat sau asistat partea în aceeaşi pricină înaintea altei instanţe;

12. atunci când există alte elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparţialitatea sa.

(2) Dispoziţiile alin. (1) privitoare la soţ se aplică şi în cazul concubinilor.

Art. 42: Abţinerea

(1) Înainte de primul termen de judecată grefierul de şedinţă va verifica, pe baza dosarului cauzei, dacă judecătorul acesteia se află în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute la art. 40 alin. (1) şi (2) şi, când este cazul, va întocmi un referat corespunzător.

(2) Judecătorul care ştie că există un motiv de incompatibilitate în privinţa sa este obligat să se abţină de la judecarea pricinii.

(3) Declaraţia de abţinere se face în scris de îndată ce judecătorul a cunoscut existenţa cazului de incompatibilitate sau verbal în şedinţă, fiind consemnată în încheiere.

Art. 43: Recuzarea

(1) Judecătorul aflat într-o situaţie de incompatibilitate poate fi recuzat de oricare dintre părţi înainte de începerea oricărei dezbateri.

(2) Când motivele de incompatibilitate s-au ivit ori au fost cunoscute de parte doar după începerea dezbaterilor, aceasta trebuie să solicite recuzarea de îndată ce acestea îi sunt cunoscute.

Art. 44: Excepţii

În cazurile prevăzute la art. 40, judecătorul nu poate participa la judecată, chiar dacă nu s-a abţinut ori nu a fost recuzat.

Art. 45: Judecătorii care pot fi recuzaţi

Pot fi recuzaţi numai judecătorii care fac parte din completul de judecată căruia pricina i-a fost repartizată pentru soluţionare.

Art. 46: Cererea de recuzare. Condiţii

(1) Cererea de recuzare se poate face verbal în şedinţă sau în scris pentru fiecare judecător în parte, arătându-se cazul de incompatibilitate şi probele de care partea înţelege să se folosească.

(2) Este inadmisibilă cererea în care se invocă alte motive decât cele prevăzute la art. 40 şi 41.

(3) Sunt, de asemenea, inadmisibile cererea de recuzare privitoare la alţi judecători decât cei prevăzuţi la art. 45, precum şi cererea îndreptată împotriva aceluiaşi judecător pentru acelaşi motiv de incompatibilitate.

(4) Nerespectarea condiţiilor prezentului articol atrage inadmisibilitatea cererii de recuzare. În acest caz, inadmisibilitatea se constată chiar de completul în faţa căruia s-a formulat cererea de recuzare, cu participarea judecătorului recuzat.

Art. 47: Abţinerea judecătorului recuzat

(1) Judecătorul împotriva căruia este formulată o cerere de recuzare poate declara că se abţine.

(2) Declaraţia de abţinere se soluţionează cu prioritate.

(3) În caz de admitere a declaraţiei de abţinere, cererea de recuzare, indiferent de motivul acesteia, va fi respinsă, prin aceeaşi încheiere, ca rămasă fără obiect.

(4) În cazul în care declaraţia de abţinere se respinge, prin aceeaşi încheiere instanţa se va pronunţa şi asupra cererii de recuzare.

Art. 48: Starea cauzei până la soluţionarea cererii

(1) Până la soluţionarea declaraţiei de abţinere nu se va face niciun act de procedură în cauză.

(2) Formularea unei cereri de recuzare nu determină suspendarea judecăţii. Cu toate acestea, pronunţarea soluţiei în cauză nu poate avea loc decât după soluţionarea cererii de recuzare.

Art. 49: Compunerea completului de judecată

(1) Abţinerea sau recuzarea se soluţionează de un alt complet al instanţei respective, în compunerea căruia nu poate intra judecătorul recuzat sau care a declarat că se abţine. Dispoziţiile art. 46 alin. (4) rămân aplicabile.

(2) Când, din pricina abţinerii sau recuzării, nu se poate alcătui completul de judecată, cererea se judecă de instanţa ierarhic superioară.

Art. 50: Procedura de soluţionare a abţinerii sau a recuzării

(1) Instanţa hotărăşte de îndată, în camera de consiliu, fără prezenţa părţilor şi ascultându-l pe judecătorul recuzat sau care a declarat că se abţine, numai dacă apreciază că este necesar. În aceleaşi condiţii, instanţa va putea asculta şi părţile.

(2) În cazul în care la acelaşi termen s-au formulat cereri de recuzare şi de abţinere pentru motive diferite, acestea vor fi judecate împreună.

(3) Nu se admite interogatoriul ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare.

(4) În cazul admiterii abţinerii sau recuzării întemeiate pe dispoziţiile art. 41 alin. (1) pct. 10, instanţa va stabili care dintre judecători nu va lua parte la judecarea pricinii.

(5) Abţinerea sau recuzarea se soluţionează printr-o încheiere care se pronunţă în şedinţă publică.

(6) Dacă abţinerea sau, după caz, recuzarea a fost admisă, judecătorul se va retrage de la judecarea pricinii. În acest caz, încheierea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de judecător urmează să fie păstrate.

Art. 51: Procedura de soluţionare de către instanţa superioară

(1) Instanţa superioară învestită cu judecarea abţinerii sau recuzării în situaţia prevăzută la art. 49 alin. (2) va dispune, în caz de admitere a cererii, trimiterea pricinii la o altă instanţă de acelaşi grad din circumscripţia sa.

(2) Dacă cererea este respinsă, pricina se înapoiază instanţei inferioare.

Art. 52: Căile de atac

(1) Încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată numai de părţi, odată cu hotărârea prin care s-a soluţionat cauza. Când această din urmă hotărâre este definitivă, încheierea va putea fi atacată cu recurs, la instanţa ierarhic superioară, în termen de 5 zile de la comunicarea acestei hotărâri.

(2) Încheierea prin care s-a încuviinţat sau s-a respins abţinerea, cea prin care s-a încuviinţat recuzarea, precum şi încheierea prin care s-a respins recuzarea în cazul prevăzut la art. 47 alin. (3) nu sunt supuse niciunei căi de atac.

(3) În cazul prevăzut la alin. (1), dacă instanţa de apel constată că recuzarea a fost în mod greşit respinsă, reface toate actele de procedură şi, dacă apreciază că este necesar, dovezile administrate la prima instanţă. Când instanţa de recurs constată că recuzarea a fost greşit respinsă, ea va casa hotărârea, dispunând trimiterea cauzei spre rejudecare la instanţa de apel sau, atunci când calea de atac a apelului este suprimată, la prima instanţă.

Art. 53: Incompatibilitatea altor participanţi

Dispoziţiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător şi procurorilor, magistraţilor-asistenţi, asistenţilor judiciari şi grefierilor.

CAPITOLUL II: Părţile

Art. 54: Enumerarea

Sunt părţi reclamantul şi pârâtul, precum şi, în condiţiile legii, terţele persoane care intervin voluntar sau forţat în proces.

SECŢIUNEA 1: Folosinţa şi exerciţiul drepturilor procedurale

Art. 55: Capacitatea procesuală de folosinţă

(1) Poate fi parte în judecată orice persoană care are folosinţa drepturilor civile.

(2) Cu toate acestea, pot sta în judecată asociaţiile, societăţile sau alte entităţi fără personalitate juridică, dacă sunt constituite potrivit legii.

(3) Lipsa capacităţii procesuale de folosinţă poate fi invocată în orice stare a procesului. Actele de procedură îndeplinite de cel care nu are capacitate de folosinţă sunt lovite de nulitate absolută.

Art. 56: Capacitatea procesuală de exerciţiu

(1) Cel care are calitatea de parte îşi poate exercita drepturile procedurale în nume propriu sau prin reprezentant, cu excepţia cazurilor în care legea prevede altfel.

(2) Partea care nu are exerciţiul drepturilor procedurale nu poate sta în judecată decât dacă este reprezentată, asistată ori autorizată în condiţiile prevăzute de legile sau, după caz, de statutele care îi reglementează capacitatea ori modul de organizare.

(3) Lipsa capacităţii de exerciţiu a drepturilor procedurale poate fi invocată în orice stare a procesului.

(4) Actele de procedură îndeplinite de cel care nu are exerciţiul drepturilor procedurale sunt anulabile. Reprezentantul sau ocrotitorul legal al acestuia va putea însă confirma toate sau numai o parte din aceste acte.

(5) Când instanţa constată că actul de procedură a fost îndeplinit de o parte lipsită de capacitate de exerciţiu va acorda un termen pentru confirmarea lui. Dacă actul nu este confirmat, se va dispune anularea lui.

(6) Dispoziţiile alin. (5) se aplică în mod corespunzător şi persoanelor cu capacitate de exerciţiu restrânsă.

Art. 57: Curatela specială

(1) În caz de urgenţă, dacă persoana fizică lipsită de capacitatea de exerciţiu a drepturilor civile nu are reprezentant legal, instanţa, la cererea părţii interesate, va numi un curator special, care să o reprezinte până la numirea reprezentantului legal, potrivit legii. De asemenea, instanţa va numi un curator special în caz de conflict de interese între reprezentantul legal şi cel reprezentat sau când o persoană juridică ori o entitate dintre cele prevăzute la art. 55 alin. (2), chemată să stea în judecată, nu are reprezentant.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi persoanelor cu capacitate de exerciţiu restrânsă.

(3) Numirea acestor curatori se va face de instanţa care judecă procesul, dintre avocaţii anume desemnaţi în acest scop de barou pentru fiecare instanţă judecătorească. Curatorul special are toate drepturile şi obligaţiile prevăzute de lege pentru reprezentantul legal.

(4) Remunerarea provizorie a curatorului astfel numit se fixează de instanţă, prin încheiere, stabilindu-se totodată şi modalitatea de plată. La cererea curatorului, odată cu încetarea calităţii sale, ţinându-se seama de activitatea desfăşurată, remuneraţia va putea fi majorată.

SECŢIUNEA 2: Persoanele care sunt împreună reclamante sau pârâte

Art. 58: Condiţiile de existenţă

Mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau pârâte dacă obiectul procesului este un drept ori o obligaţie comună, dacă drepturile sau obligaţiile lor au aceeaşi cauză ori dacă între ele există o strânsă legătură.

Art. 59: Regimul juridic al coparticipării procesuale

(1) Actele de procedură, apărările şi concluziile unuia dintre reclamanţi sau pârâţi nu le pot profita celorlalţi şi nici nu îi pot prejudicia.

(2) Cu toate acestea, dacă prin natura raportului juridic sau în temeiul unei dispoziţii a legii, efectele hotărârii se întind asupra tuturor reclamanţilor ori pârâţilor, actele de procedură îndeplinite numai de unii dintre ei sau termenele încuviinţate numai unora dintre ei pentru îndeplinirea actelor de procedură profită şi celorlalţi. Când actele de procedură ale unora sunt potrivnice celor făcute de ceilalţi, se va ţine seama de actele cele mai favorabile.

(3) Reclamanţii sau pârâţii care nu s-au înfăţişat ori nu au îndeplinit un act de procedură în termen vor continua totuşi să fie citaţi, dacă, potrivit legii, nu au termenul în cunoştinţă. Dispoziţiile art. 197 sunt aplicabile.

SECŢIUNEA 3: Alte persoane care pot lua parte la judecată

SUBSECŢIUNEA 1: Intervenţia voluntară

Art. 60: Formele

(1) Oricine are interes poate interveni într-un proces care se judecă între părţile originare.

(2) Intervenţia este principală, când intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, dreptul dedus judecăţii sau un drept strâns legat de acesta.

(3) Intervenţia este accesorie, când sprijină numai apărarea uneia dintre părţi.

Art. 61: Intervenţia principală

(1) Cererea de intervenţie principală va fi făcută în forma prevăzută pentru cererea de chemare în judecată.

(2) Cererea poate fi făcută numai în faţa primei instanţe, înainte de închiderea dezbaterilor în fond.

(3) Cu acordul expres al părţilor, intervenţia principală se poate face şi în instanţa de apel.

Art. 62: Intervenţia accesorie

(1) Cererea de intervenţie accesorie va fi făcută în scris şi va cuprinde elementele prevăzute la art. 143 alin. (1), care se va aplica în mod corespunzător.

(2) Intervenţia accesorie poate fi făcută până la închiderea dezbaterilor, în tot cursul judecăţii, chiar şi în căile extraordinare de atac.

Art. 63: Procedura de judecată. Căile de atac

(1) Instanţa va comunica părţilor cererea de intervenţie şi copii de pe înscrisurile care o însoţesc.

(2) După ascultarea intervenientului şi a părţilor, instanţa se va pronunţa asupra admisibilităţii în principiu a intervenţiei, printr-o încheiere motivată.

(3) Încheierea de admitere în principiu nu se poate ataca decât odată cu fondul.

(4) Încheierea de respingere ca inadmisibilă a cererii de intervenţie poate fi atacată în termen de 5 zile, care curge de la pronunţare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru partea lipsă. Calea de atac este numai apelul dacă încheierea a fost dată în prima instanţă, respectiv numai recursul la instanţa ierarhic superioară în cazul în care încheierea a fost pronunţată în apel. Dosarul se înaintează, în copie certificată pentru conformitate cu originalul, instanţei competente să soluţioneze calea de atac în 24 de ore de la expirarea termenului. Întâmpinarea nu este obligatorie. Apelul sau, după caz, recursul se judecă în termen de cel mult 10 zile de la înregistrare.

Art. 64: Situaţia intervenientului

(1) Intervenientul devine parte în proces numai după admiterea în principiu a cererii sale.

(2) Intervenientul va prelua procedura în starea în care se află în momentul admiterii intervenţiei, dar va putea solicita administrarea de probe. Actele de procedură ulterioare vor fi îndeplinite şi faţă de el.

(3) În cazul intervenţiei principale, după admiterea în principiu, instanţa va stabili un termen în care trebuie depusă întâmpinarea.

Art. 65: Judecarea cererii de intervenţie principală

(1) Intervenţia principală se judecă odată cu cererea principală.

(2) Când judecarea cererii principale ar fi întârziată prin cererea de intervenţie, instanţa poate dispune disjungerea ei pentru a fi judecată separat, în afară de cazul în care intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, însuşi dreptul dedus judecăţii. În caz de disjungere, instanţa rămâne în toate cazurile competentă să soluţioneze cererea de intervenţie.

(3) Nu se va dispune disjungerea nici atunci când judecarea cererii de intervenţie ar fi

întârziată de cererea principală.

(4) Intervenţia principală va fi judecată chiar dacă judecarea cererii principale s-a stins prin unul dintre modurile prevăzute de lege.

Art. 66: Judecarea cererii de intervenţie accesorie

(1) Judecarea cererii de intervenţie accesorie nu poate fi disjunsă de judecarea cererii principale, iar instanţa este obligată să se pronunţe asupra acesteia prin aceeaşi hotărâre, odată cu fondul.

(2) Intervenientul accesoriu poate să săvârşească numai actele de procedură care nu contravin interesului părţii în favoarea căreia a intervenit.

(3) După admiterea în principiu, intervenientul accesoriu poate să renunţe la judecarea cererii de intervenţie doar cu acordul părţii pentru care a intervenit.

(4) Calea de atac exercitată de intervenientul accesoriu se socoteşte neavenită dacă partea pentru care a intervenit nu a exercitat calea de atac, a renunţat la calea de atac exercitată ori aceasta a fost anulată, perimată sau respinsă fără a fi cercetată în fond.

SUBSECŢIUNEA 2: Intervenţia forţată

PARTEA I: Chemarea în judecată a altei persoane

Art. 67: Formularea cererii. Termenele

(1) Oricare dintre părţi poate să cheme în judecată o altă persoană care ar putea să pretindă, pe calea unei cereri separate, aceleaşi drepturi ca şi reclamantul.

(2) Cererea făcută de reclamant sau de intervenientul principal se va depune cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului înaintea primei instanţe.

(3) Cererea făcută de pârât se va depune în termenul prevăzut pentru depunerea întâmpinării înaintea primei instanţe, iar dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la primul termen de judecată.

Art. 68: Comunicarea cererii

(1) Cererea va fi motivată şi, împreună cu înscrisurile care o însoţesc, se va comunica atât celui chemat în judecată, cât şi părţii potrivnice.

(2) La exemplarul cererii destinat terţului se vor alătura copii de pe cererea de chemare în judecată, întâmpinare şi de pe înscrisurile de la dosar.

(3) Dispoziţiile art. 63 şi 64 se aplică în mod corespunzător.

Art. 69: Poziţia terţului în proces

Cel chemat în judecată dobândeşte poziţia procesuală de reclamant, iar hotărârea îşi produce efectele şi în privinţa sa.

Art. 70: Scoaterea pârâtului din proces

(1) În cazul prevăzut la art. 69, când pârâtul, chemat în judecată pentru o datorie bănească, recunoaşte datoria şi declară că vrea să o execute faţă de cel căruia îi va fi stabilit dreptul pe cale judecătorească, el va fi scos din proces, dacă a consemnat la dispoziţia instanţei suma datorată.

(2) Tot astfel, pârâtul, chemat în judecată pentru predarea unui bun sau a folosinţei acestuia, va fi scos din proces dacă declară că va preda bunul celui al cărui drept va fi stabilit prin hotărâre judecătorească. Bunul în litigiu va fi pus sub sechestru judiciar de către instanţa învestită cu judecarea cauzei, dispoziţiile art. 959 şi următoarele fiind aplicabile.

(3) În aceste cazuri, judecata va continua numai între reclamant şi terţul chemat în judecată. Hotărârea se va comunica şi pârâtului, căruia îi este opozabilă.

PARTEA II: Chemarea în garanţie

Art. 71: Condiţiile

(1) Partea interesată poate să cheme în garanţie o terţă persoană, împotriva căreia ar putea să se îndrepte cu o cerere separată în garanţie sau în despăgubiri.

(2) În aceleaşi condiţii, cel chemat în garanţie poate să cheme în garanţie o altă

persoană.

Art. 72: Formularea cererii. Termenele

(1) Cererea va fi făcută în forma prevăzută pentru cererea de chemare în judecată.

(2) Cererea făcută de reclamant sau de intervenientul principal se va depune cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului înaintea primei instanţe.

(3) Cererea făcută de pârât se va depune în termenul prevăzut pentru depunerea întâmpinării înaintea primei instanţe, iar dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la primul termen de judecată.

Art. 73: Procedura de judecată

(1) Instanţa va comunica celui chemat în garanţie cererea şi copii de pe înscrisurile ce o însoţesc şi va stabili termenul până la care acesta trebuie să depună întâmpinare. În acelaşi termen, poate fi făcută şi cererea prevăzută la art. 71 alin. (2).

(2) Dispoziţiile art. 63 şi art. 64 alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător.

(3) În termenul stabilit potrivit art. 64 alin. (3), cel chemat în garanţie trebuie să depună întâmpinare şi poate să formuleze cererea prevăzută la art. 71 alin. (2).

(4) Cererea de chemare în garanţie se judecă odată cu cererea principală. Cu toate acestea, dacă judecarea cererii principale ar fi întârziată prin cererea de chemare în garanţie, instanţa poate dispune disjungerea ei pentru a o judeca separat. În acest din urmă caz, judecarea cererii de chemare în garanţie va fi suspendată până la soluţionarea cererii principale.

PARTEA III: Arătarea titularului dreptului

Art. 74: Condiţiile

Pârâtul care deţine un bun pentru altul sau care exercită în numele altuia un drept asupra unui lucru va putea arăta pe acela în numele căruia deţine lucrul sau exercită dreptul, dacă a fost chemat în judecată de o persoană care pretinde un drept real asupra lucrului.

Art. 75: Formularea cererii. Termenul

Cererea va fi motivată şi se va depune înaintea primei instanţe în termenul prevăzut de lege pentru depunerea întâmpinării. Dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cererea se poate face cel mai târziu la primul termen de judecată.

Art. 76: Procedura de judecată

(1) Cererea, împreună cu înscrisurile care o însoţesc şi o copie de pe cererea de chemare în judecată, vor fi comunicate celui arătat ca titular al dreptului.

(2) Dispoziţiile art. 63 şi 64 se aplică în mod corespunzător.

(3) Dacă acela arătat ca titular al dreptului recunoaşte susţinerile pârâtului şi reclamantul consimte, el va lua locul pârâtului, care va fi scos din proces.

(4) Dacă reclamantul nu este de acord cu înlocuirea sau când cel arătat ca titular nu se înfăţişează sau contestă cele susţinute de pârât, terţul dobândeşte calitatea de intervenient principal, dispoziţiile art. 61 şi art. 63-65 aplicându-se în mod corespunzător.

PARTEA IV: Introducerea forţată în cauză, din oficiu, a altor persoane

Art. 77: Condiţiile. Termenul

(1) În cazurile expres prevăzute de lege, precum şi în procedura necontencioasă, judecătorul va dispune din oficiu introducerea în cauză a altor persoane, chiar dacă părţile se împotrivesc.

(2) În materie contencioasă, când raportul juridic dedus judecăţii o impune, judecătorul va pune în discuţia părţilor necesitatea introducerii în cauză a altor persoane. Dacă niciuna dintre părţi nu solicită introducerea în cauză a terţului, iar judecătorul apreciază că pricina nu poate fi soluţionată fără participarea terţului, va respinge cererea, fără a se pronunţa pe fond.

(3) Introducerea în cauză va fi dispusă, prin încheiere, până la terminarea cercetării procesului înaintea primei instanţe.

(4) Când necesitatea introducerii în cauză a altor persoane este constatată cu ocazia deliberării, instanţa va repune cauza pe rol, dispunând citarea părţilor.

(5) Hotărârea prin care cererea a fost respinsă în condiţiile alin. (2) este supusă numai apelului.

Art. 78: Procedura de judecată

(1) Cel introdus în proces va fi citat, odată cu citaţia comunicându-i-se, în copie, şi încheierea prevăzută la art. 77 alin. (3), cererea de chemare în judecată, întâmpinarea, precum şi înscrisurile anexate acestora. Prin citaţie i se va comunica şi termenul până la care va putea să arate excepţiile, dovezile şi celelalte mijloace de apărare de care înţelege să se folosească.

(2) El va lua procedura în starea în care se află în momentul introducerii în proces. Instanţa, la cererea celui introdus în proces, va putea dispune readministrarea probelor sau administrarea de noi probe. Actele de procedură ulterioare vor fi îndeplinite şi faţă de acesta.

SECŢIUNEA 4: Reprezentarea părţilor în judecată

SUBSECŢIUNEA 1: Dispoziţii generale

Art. 79: Formele reprezentării

(1) Părţile pot să exercite drepturile procedurale personal sau prin reprezentant. Reprezentarea poate fi legală, convenţională sau judiciară.

(2) Persoanele fizice lipsite de capacitate de exerciţiu vor sta în judecată prin reprezentant legal.

(3) Părţile pot să stea în judecată printr-un reprezentant ales, în condiţiile legii, cu excepţia cazului în care legea impune prezenţa lor personală în faţa instanţei.

(4) Când legea prevede sau când circumstanţele cauzei o impun pentru a se asigura dreptul la un proces echitabil, judecătorul poate numi pentru oricare parte din proces un reprezentant în condiţiile art. 57 alin. (3), arătând în încheiere limitele şi durata reprezentării.

(5) Când dreptul de reprezentare izvorăşte din lege sau dintr-o hotărâre judecătorească, asistarea reprezentantului de către un avocat nu este obligatorie. Dispoziţiile art. 82 alin. (3) şi art. 83 alin. (2) sunt aplicabile.

Art. 80: Limitele reprezentării. Continuarea judecării procesului

(1) Renunţarea la judecată sau la dreptul dedus judecăţii, achiesarea la hotărârea pronunţată, încheierea unei tranzacţii, precum şi orice alte acte procedurale de dispoziţie nu se pot face de reprezentant decât în baza unui mandat special ori cu încuviinţarea prealabilă a instanţei sau a autorităţii administrative competente.

(2) Actele procedurale de dispoziţie prevăzute la alin. (1), făcute în orice proces de reprezentanţii minorilor, ai persoanelor puse sub interdicţie şi ai dispăruţilor, nu vor împiedica judecarea cauzei, dacă instanţa apreciază că ele nu sunt în interesul acestor persoane.

Art. 81: Lipsa dovezii calităţii de reprezentant

(1) Când instanţa constată lipsa dovezii calităţii de reprezentant a celui care a acţionat în numele părţii, va da un termen scurt pentru acoperirea lipsurilor. Dacă acestea nu se acoperă, cererea va fi anulată.

(2) Excepţia lipsei dovezii calităţii de reprezentant înaintea primei instanţe nu poate fi invocată pentru prima oară în calea de atac.

SUBSECŢIUNEA 2: Dispoziţii speciale privind reprezentarea convenţională

Art. 82: Reprezentarea convenţională a persoanelor fizice

(1) În faţa primei instanţe, precum şi în apel, persoanele fizice pot fi reprezentate de către avocat sau alt mandatar. Dacă mandatul este dat unei alte persoane decât unui avocat,

mandatarul nu poate pune concluzii asupra excepţiilor procesuale şi asupra fondului decât prin avocat, atât în etapa cercetării procesului, cât şi în etapa dezbaterilor.

(2) În cazul în care mandatarul persoanei fizice este soţ sau o rudă până la gradul al doilea inclusiv, acesta poate pune concluzii în faţa oricărei instanţe, fără să fie asistat de avocat, dacă este licenţiat în drept.

(3) La redactarea cererii şi a motivelor de recurs, precum şi în exercitarea şi susţinerea recursului, persoanele fizice vor fi asistate şi, după caz, reprezentate, sub sancţiunea nulităţii, numai de către un avocat, în condiţiile legii, cu excepţia cazurilor prevăzute la art. 13 alin. (2).

(4) În cazul contestaţiei în anulare şi al revizuirii, dispoziţiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător.

Art. 83: Reprezentarea convenţională a persoanelor juridice

(1) Persoanele juridice pot fi reprezentate convenţional în faţa instanţelor de judecată numai prin consilier juridic sau avocat, în condiţiile legii.

(2) La redactarea cererii şi a motivelor de recurs, precum şi în exercitarea şi susţinerea recursului, persoanele juridice vor fi asistate şi, după caz, reprezentate, sub sancţiunea nulităţii, numai de către un avocat sau consilier juridic, în condiţiile legii.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător şi entităţilor arătate la art. 55 alin. (2).

Art. 84: Forma mandatului

(1) Împuternicirea de a reprezenta o persoană fizică dată mandatarului care nu are calitatea de avocat se dovedeşte prin înscris autentic.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), dreptul de reprezentare mai poate fi dat şi prin declaraţie verbală, făcută în instanţă şi consemnată în încheierea de şedinţă, cu arătarea limitelor şi a duratei reprezentării.

(3) Împuternicirea de a reprezenta o persoană fizică sau o persoană juridică dată unui avocat ori consilier juridic se dovedeşte prin înscris, potrivit legilor de organizare şi exercitare a profesiei.

Art. 85: Mandatul general

Mandatarul cu procură generală poate să îl reprezinte în judecată pe mandant, numai dacă acest drept i-a fost dat anume. Dacă cel care a dat procură generală nu are domiciliu şi nici reşedinţă în ţară sau dacă procura este dată unui prepus, dreptul de reprezentare în judecată se presupune dat.

Art. 86: Conţinutul mandatului

(1) Mandatul este presupus dat pentru toate actele procesuale îndeplinite în faţa aceleiaşi instanţe; el poate fi însă restrâns, în mod expres, la anumite acte.

(2) Avocatul care a reprezentat sau asistat partea la judecarea procesului poate face, chiar fără mandat, orice acte pentru păstrarea drepturilor supuse unui termen şi care s-ar pierde prin neexercitarea lor la timp şi poate, de asemenea, să introducă orice cale de atac împotriva hotărârii pronunţate. În aceste cazuri, toate actele de procedură se vor îndeplini numai faţă de parte. Susţinerea căii de atac se poate face numai în temeiul unei noi împuterniciri.

Art. 87: Încetarea mandatului

Mandatul nu încetează prin moartea celui care l-a dat şi nici dacă acesta a devenit incapabil. Mandatul dăinuieşte până la retragerea lui de către moştenitori sau de către reprezentantul legal al incapabilului.

Art. 88: Renunţarea la mandat şi revocarea mandatului

(1) Renunţarea la mandat sau revocarea acestuia nu poate fi opusă celeilalte părţi decât de la comunicare, afară numai dacă a fost făcută în şedinţa de judecată şi în prezenţa ei.

(2) Mandatarul care renunţă la împuternicire este ţinut să înştiinţeze atât pe cel care i-a dat mandatul, cât şi instanţa, cu cel puţin 15 zile înainte de termenul imediat următor renunţării. Mandatarul nu poate renunţa la mandat în cursul termenului de exercitare a

căilor de atac.

SECŢIUNEA 5: Asistenţa judiciară

Art. 89: Condiţiile de acordare

(1) Cel care nu este în stare să facă faţă cheltuielilor pe care le presupune declanşarea şi susţinerea unui proces civil, fără a primejdui propria sa întreţinere sau a familiei sale, poate beneficia de asistenţă judiciară, în condiţiile legii speciale privind ajutorul public judiciar.

(2) Asistenţa judiciară cuprinde:

a) acordarea de scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare prevăzute de lege;

b) apărarea şi asistenţa gratuită printr-un avocat desemnat de barou;

c) orice alte modalităţi prevăzute de lege.

(3) Asistenţa judiciară poate fi acordată oricând în cursul procesului, în tot sau numai în parte.

CAPITOLUL III: Participarea Ministerului Public în procesul civil

Art. 90: Modalităţile de participare

(1) Procurorul poate porni orice acţiune civilă, ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale minorilor, ale persoanelor puse sub interdicţie şi ale dispăruţilor, precum şi în alte cazuri expres prevăzute de lege.

(2) Procurorul poate să pună concluzii în orice proces civil, în oricare fază a acestuia, dacă apreciază că este necesar pentru apărarea ordinii de drept, a drepturilor şi intereselor cetăţenilor.

(3) În cazurile anume prevăzute de lege, participarea şi punerea concluziilor de către procuror sunt obligatorii, sub sancţiunea nulităţii absolute a hotărârii.

(4) Procurorul poate să exercite căile de atac împotriva hotărârilor pronunţate în cazurile prevăzute la alin. (1), chiar dacă nu a pornit acţiunea civilă, precum şi atunci când a participat la judecată, în condiţiile legii.

(5) Procurorul poate să ceară punerea în executare a oricăror titluri executorii emise în favoarea persoanelor prevăzute la alin. (1).

(6) În toate cazurile, Ministerul Public nu datorează taxe de timbru şi nici cauţiune.

Art. 91: Efectele faţă de titularul dreptului

În cazurile prevăzute la art. 90 alin. (1), titularul dreptului va fi introdus în proces şi se va putea prevala de dispoziţiile art. 400, 402, 403 şi 432-434, iar dacă procurorul îşi va retrage cererea, va putea cere continuarea judecăţii sau a executării silite.

TITLUL III: Competenţa instanţelor judecătoreşti

CAPITOLUL I: Competenţa materială

SECŢIUNEA 1: Competenţa după materie şi valoare

Art. 92: Judecătoria

Judecătoriile judecă:

1. în primă instanţă, următoarele cereri al căror obiect este evaluabil sau, după caz, neevaluabil în bani:

a) cererile privitoare la nulitatea, anularea sau desfacerea căsătoriei;

b) cererile privind încredinţarea copilului minor sau încuviinţarea părintelui de a avea legături personale cu acesta, precum şi cererile de înapoiere a copilului minor de la persoanele care îl deţin fără niciun drept;

c) cererile privind obligaţia legală de întreţinere;

d) cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă, potrivit legii;

e) cererile având ca obiect administrarea clădirilor cu mai multe etaje, apartamente sau spaţii aflate în proprietatea exclusivă a unor persoane diferite, precum şi cele privind raporturile juridice stabilite de asociaţiile de proprietari cu alte persoane fizice sau

persoane juridice, după caz;

f) cererile de evacuare;

g) cererile referitoare la servituţile privind zidurile şi şanţurile comune, distanţa construcţiilor şi plantaţiilor, dreptul de trecere, precum şi la alte servituţi ori îngrădiri ale dreptului de proprietate prevăzute de lege, stabilite de părţi ori instituite pe cale judecătorească;

h) cererile privitoare la strămutarea de hotare şi cererile în grăniţuire;

i) cererile posesorii;

j) cererile privind obligaţiile de a face, neevaluabile în bani;

k) cererile de împărţeală judiciară, indiferent de valoare;

l) orice cereri evaluabile în bani în valoare de până la 100.000 lei inclusiv, indiferent de calitatea părţilor, profesionişti sau neprofesionişti;

2. căile de atac împotriva hotărârilor autorităţilor administraţiei publice cu activitate jurisdicţională şi ale altor organe cu astfel de activitate, în cazurile prevăzute de lege;

3. orice alte cereri date prin lege în competenţa lor.

Art. 93: Tribunalul

Tribunalele judecă:

1. în primă instanţă:

a) cererile evaluabile în bani în valoare mai mare de 100.000 lei, indiferent de calitatea părţilor, profesionişti sau neprofesionişti;

b) cererile privind navigaţia civilă şi activitatea în porturi;

c) cererile în materie de contencios administrativ, în afară de cele date în competenţa curţilor de apel;

d) cererile în materie de proprietate intelectuală;

e) conflictele de muncă, cu excepţia celor date în competenţa altor instanţe;

f) cererile în materie de asigurări sociale;

g) cererile în materie de expropriere;

h) cererile pentru recunoaşterea, precum şi cele pentru încuviinţarea executării silite, potrivit legii, a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii pronunţate ori, după caz, emise în altă ţară;

i) cererile pentru repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare;

j) orice alte cereri care nu sunt date prin lege în competenţa altor instanţe;

2. ca instanţe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunţate de judecătorii în primă instanţă;

3. ca instanţe de recurs, în cazurile anume prevăzute de lege;

4. orice alte cereri date prin lege în competenţa lor.

Art. 94: Curtea de apel

Curţile de apel judecă:

1. în primă instanţă, cererile în materie de contencios administrativ privind actele autorităţilor şi instituţiilor centrale;

2. ca instanţe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunţate de tribunale în primă instanţă;

3. ca instanţe de recurs, în cazurile anume prevăzute de lege;

4. orice alte cereri date prin lege în competenţa lor.

Art. 95: Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie judecă:

1. recursurile declarate împotriva hotărârilor curţilor de apel, precum şi a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege;

2. recursurile în interesul legii;

3. cererile în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme

de drept;

4. orice alte cereri date prin lege în competenţa sa.

SECŢIUNEA 2: Determinarea competenţei după valoarea obiectului cererii introductive de instanţă

Art. 96: Regulile generale

(1) Competenţa se determină după valoarea obiectului cererii arătată în capătul principal de cerere.

(2) Pentru stabilirea valorii, nu se vor avea în vedere dobânzile, penalităţile, fructele sau alte asemenea venituri ori cheltuieli cerute ca accesorii pretenţiei principale, scadente ori ajunse la scadenţă în cursul judecăţii. De asemenea, nu se vor avea în vedere nici prestaţiile periodice ajunse la scadenţă în cursul judecăţii.

(3) În caz de contestaţie, valoarea se stabileşte după înscrisurile prezentate şi explicaţiile date de părţi.

Art. 97: Cazul mai multor capete principale de cerere

(1) Când reclamantul a sesizat instanţa cu mai multe capete principale de cerere întemeiate pe fapte ori cauze diferite, competenţa se stabileşte în raport cu valoarea sau, după caz, cu natura ori obiectul fiecărei pretenţii în parte. Dacă unul dintre capetele de cerere este de competenţa altei instanţe, instanţa sesizată va dispune disjungerea şi îşi va declina în mod corespunzător competenţa.

(2) În cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeaşi cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecăţii printr-o unică cerere de chemare în judecată, instanţa competentă să le soluţioneze se determină ţinându-se seama de acea pretenţie care atrage competenţa unei instanţe de grad mai înalt.

Art. 98: Cererea formulată de mai mulţi reclamanţi

(1) Dacă mai mulţi reclamanţi, prin aceeaşi cerere de chemare în judecată, formulează pretenţii proprii împotriva aceluiaşi pârât, invocând raporturi juridice distincte şi neaflate într-o legătură care să facă necesară judecarea lor împreună, determinarea instanţei competente se face cu observarea valorii sau, după caz, a naturii ori obiectului fiecărei pretenţii în parte.

(2) Dispoziţiile alin. (1) sunt aplicabile şi atunci când unul sau mai mulţi reclamanţi formulează, prin aceeaşi cerere de chemare în judecată, pretenţii împotriva mai multor pârâţi, invocând raporturi juridice distincte şi fără legătură între ele.

Art. 99: Valoarea cererii în cazuri speciale

(1) În cererile privitoare la executarea unui contract ori a unui alt act juridic, pentru stabilirea competenţei instanţei se va ţine seama de valoarea obiectului acestuia sau, după caz, de aceea a părţii din obiectul dedus judecăţii.

(2) Aceeaşi valoare va fi avută în vedere şi în cererile privind constatarea nulităţii absolute, anularea, rezoluţiunea sau rezilierea actului juridic, chiar dacă nu se solicită şi repunerea părţilor în situaţia anterioară, precum şi în cererile privind constatarea existenţei sau inexistenţei unui drept.

(3) În cererile de aceeaşi natură, privitoare la contracte de locaţiune ori de leasing, precum şi în acelea privitoare la predarea sau restituirea bunului închiriat ori arendat, valoarea cererii se socoteşte după chiria sau arenda anuală.

Art. 100: Cererea de plată parţială

Când prin acţiune se cere plata unei părţi dintr-o creanţă, valoarea cererii se socoteşte după partea pretinsă de reclamant ca fiind exigibilă.

Art. 101: Cererea privind prestaţii succesive

În cererile care au ca obiect un drept la prestaţii succesive, dacă durata existenţei dreptului este nedeterminată, valoarea lor se socoteşte după valoarea prestaţiei anuale datorate.

Art. 102: Cererile în materie imobiliară

(1) În cererile având ca obiect un drept de proprietate sau alte drepturi reale asupra unui imobil, valoarea lor se determină în funcţie de valoarea impozabilă, stabilită potrivit legislaţiei fiscale.

(2) În cazul în care valoarea impozabilă nu este stabilită, sunt aplicabile dispoziţiile art. 96.

Art. 103: Cererile în materie de moştenire

În materie de moştenire, competenţa după valoare se determină fără scăderea sarcinilor sau datoriilor moştenirii.

Art. 104: Dispoziţiile speciale

(1) Instanţa legal învestită potrivit dispoziţiilor referitoare la competenţă după valoarea obiectului cererii rămâne competentă să judece chiar dacă, ulterior învestirii, intervin modificări în ceea ce priveşte cuantumul valorii aceluiaşi obiect.

(2) Dispoziţiile alin. (1) sunt aplicabile şi la judecarea căilor de atac.

CAPITOLUL II: Competenţa teritorială

Art. 105: Regula generală

(1) Cererea de chemare în judecată se introduce la instanţa în a cărei circumscripţie domiciliază sau îşi are sediul pârâtul, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Instanţa rămâne competentă să judece procesul chiar dacă, ulterior sesizării, pârâtul îşi schimbă domiciliul sau sediul.

Art. 106: Cazul pârâtului cu domiciliul în străinătate sau necunoscut

Dacă pârâtul are domiciliul sau, după caz, sediul în străinătate ori acesta este necunoscut, cererea se introduce la instanţa din ţară în a cărei circumscripţie se află reşedinţa acestuia, iar dacă nu are nici reşedinţa cunoscută, la instanţa în a cărei circumscripţie reclamantul îşi are domiciliul, sediul, reşedinţa ori reprezentanţa, după caz.

Art. 107: Cazul persoanei juridice care are dezmembrăminte

Cererea de chemare în judecată împotriva unei persoane juridice de drept privat se poate face şi la instanţa locului unde ea are un dezmembrământ fără personalitate juridică, pentru obligaţiile ce urmează a fi executate în acel loc sau care izvorăsc din acte încheiate prin reprezentantul dezmembrământului ori din fapte săvârşite de acesta.

Art. 108: Cererile îndreptate împotriva unei entităţi fără personalitate juridică

Cererea de chemare în judecată împotriva unei asociaţii, societăţi sau altei entităţi fără personalitate juridică, constituită potrivit legii, se poate introduce la instanţa competentă pentru persoana căreia, potrivit înţelegerii dintre membri, i s-a încredinţat conducerea sau administrarea acesteia. În cazul lipsei unei asemenea persoane, cererea se va putea introduce la instanţa competentă pentru oricare dintre membrii entităţii respective.

Art. 109: Cererile îndreptate împotriva persoanelor juridice de drept public

(1) Cererile îndreptate împotriva statului, autorităţilor şi instituţiilor centrale, precum şi a altor persoane juridice de drept public pot fi introduse la instanţele din capitala ţării sau la cele din reşedinţa judeţului unde îşi are domiciliul reclamantul.

(2) Când mai multe judecătorii din circumscripţia aceluiaşi tribunal sunt deopotrivă competente, cererile în care figurează persoanele arătate la alin. (1) se introduc la judecătoria din localitatea de reşedinţă a judeţului, iar în municipiul Bucureşti, la Judecătoria Sectorului 4.

Art. 110: Pluralitatea de pârâţi

Cererea de chemare în judecată a mai multor pârâţi poate fi introdusă la instanţa competentă pentru oricare dintre aceştia; în cazul în care printre pârâţi sunt şi obligaţi accesoriu, cererea se introduce la instanţa competentă pentru oricare dintre debitorii principali.

Art. 111: Competenţa teritorială alternativă

(1) În afară de instanţele prevăzute la art. 105-110, mai sunt competente:

1. instanţa domiciliului reclamantului, în cererile privitoare la stabilirea filiaţiei;
2. instanţa în a cărei circumscripţie domiciliază creditorul reclamant, în cererile referitoare la obligaţia de întreţinere, inclusiv cele privind alocaţiile de stat pentru copii;
3. instanţa locului prevăzut în contract pentru executarea, fie chiar în parte, a obligaţiei, în cazul cererilor privind executarea, nulitatea, anularea, rezoluţiunea, rezilierea sau denunţarea unilaterală a unui contract;
4. instanţa locului unde se află imobilul, pentru cererile ce izvorăsc dintr-un raport de locaţiune a imobilului;
5. instanţa locului unde se află imobilul, pentru cererile în prestaţie tabulară, în justificare tabulară sau în rectificare tabulară;
6. instanţa locului de plecare sau de sosire, pentru cererile ce izvorăsc dintr-un contract de transport;
7. instanţa locului de plată, în cererile privitoare la obligaţiile ce izvorăsc dintr-o cambie, cec, bilet la ordin sau dintr-un alt titlu de valoare;
8. instanţa domiciliului consumatorului, în cererile având ca obiect executarea, constatarea nulităţii absolute, anularea, rezoluţiunea, rezilierea sau denunţarea unilaterală a contractului încheiat cu un întreprinzător ori alt profesionist sau în cererile având ca obiect repararea pagubelor produse consumatorilor;
9. instanţa în a cărei circumscripţie s-a săvârşit fapta ilicită sau s-a produs prejudiciul, pentru cererile privind obligaţiile izvorâte dintr-o asemenea faptă.

(2) Când pârâtul exercită în mod statornic, în afara domiciliului său, o activitate profesională ori o activitate agricolă, comercială, industrială sau altele asemenea, cererea de chemare în judecată se poate introduce şi la instanţa în circumscripţia căreia se află locul activităţii respective, pentru obligaţiile patrimoniale născute sau care urmează să se execute în acel loc.

Art. 112: Cererile în materie de asigurări

(1) În materie de asigurare, cererea privitoare la despăgubiri se va putea face şi la instanţa în circumscripţia căreia se află:
1. domiciliul asiguratului;
2. bunurile asigurate;
3. locul unde s-a produs riscul asigurat.

(2) Alegerea competenţei prin convenţie este considerată ca nescrisă dacă a fost făcută înainte de naşterea dreptului la despăgubire.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) nu se aplică însă în materie de asigurări maritime, fluviale şi aeriene.

Art. 113: Alegerea instanţei

Reclamantul are alegerea între mai multe instanţe deopotrivă competente.

Art. 114: Cererile privitoare la imobile

(1) Cererile privitoare la drepturile reale imobiliare se introduc numai la instanţa în a cărei circumscripţie este situat imobilul.

(2) Când imobilul este situat în circumscripţiile mai multor instanţe, cererea se va face la instanţa domiciliului sau reşedinţei pârâtului, dacă aceasta se află în vreuna dintre aceste circumscripţii, iar în caz contrar, la oricare dintre instanţele în circumscripţiile cărora se află imobilul.

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică, prin asemănare, şi în cazul acţiunilor posesorii, acţiunilor în grănităuire, acţiunilor privitoare la îngrădirile dreptului de proprietate imobiliară, precum şi în cazul celor de împărţeală judiciară a unui imobil, când indiviziunea nu rezultă din succesiune.

Art. 115: Cererile privitoare la moştenire

În materie de moştenire, până la ieşirea din indiviziune, sunt de competenţa exclusivă a instanţei celui din urmă domiciliu al defunctului:
1. cererile privitoare la validitatea sau executarea dispoziţiilor testamentare;

2. cererile privitoare la moştenire şi la sarcinile acesteia, precum şi cele privitoare la pretenţiile pe care moştenitorii le-ar avea unul împotriva altuia;

3. cererile legatarilor sau ale creditorilor defunctului împotriva vreunuia dintre moştenitori sau împotriva executorului testamentar.

Art. 116: Cererile privitoare la societăţi

Cererile în materie de societate, până la sfârşitul lichidării sau, după caz, al radierii societăţii, sunt de competenţa exclusivă a instanţei în circumscripţia căreia societatea îşi are sediul principal.

Art. 117: Cererile privitoare la insolvenţă sau concordatul preventiv

Cererile în materia insolvenţei sau concordatului preventiv sunt de competenţa exclusivă a tribunalului în a cărui circumscripţie îşi are sediul debitorul.

Art. 118: Cererile împotriva unui consumator

Cererile formulate de un întreprinzător sau alt profesionist împotriva unui consumator pot fi introduse numai la instanţa domiciliului consumatorului. Dispoziţiile art. 122 alin. (2) rămân aplicabile.

CAPITOLUL III: Dispoziţii speciale

Art. 119: Cererile accesorii, adiţionale şi incidentale

(1) Cererile accesorii, adiţionale, precum şi cele incidentale se judecă de instanţa competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competenţa materială sau teritorială a altei instanţe judecătoreşti, cu excepţia cererilor prevăzute la art. 117.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică şi atunci când competenţa de soluţionare a cererii principale este stabilită de lege în favoarea unei secţii specializate sau a unui complet specializat.

(3) Când instanţa este exclusiv competentă pentru una dintre părţi, ea va fi exclusiv competentă pentru toate părţile.

Art. 120: Apărările şi incidentele procedurale

(1) Instanţa competentă să judece cererea principală se va pronunţa şi asupra apărărilor şi excepţiilor, în afara celor care constituie chestiuni prejudiciale şi care, potrivit legii, sunt de competenţa exclusivă a altei instanţe.

(2) Incidentele procedurale sunt soluţionate de instanţa în faţa căreia se invocă, în afară de cazurile în care legea prevede în mod expres altfel.

Art. 121: Cererea în constatare

În cererile pentru constatarea existenţei sau inexistenţei unui drept, competenţa instanţei se determină după regulile prevăzute pentru cererile având ca obiect realizarea dreptului.

Art. 122: Alegerea de competenţă

(1) Părţile pot conveni în scris sau, în cazul litigiilor născute, şi prin declaraţie verbală în faţa instanţei ca procesele privitoare la bunuri şi la alte drepturi de care acestea pot să dispună să fie judecate de alte instanţe decât acelea care, potrivit legii, ar fi competente teritorial să le judece, în afară de cazul când această competenţă este exclusivă.

(2) În litigiile din materia protecţiei drepturilor consumatorilor, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, părţile pot conveni alegerea instanţei competente, în condiţiile prevăzute la alin. (1), numai după naşterea dreptului la despăgubire. Orice convenţie contrară este considerată ca nescrisă.

Art. 123: Competenţa facultativă

(1) În cazul în care cererea se introduce împotriva unui judecător care îşi desfăşoară activitatea la instanţa competentă să judece cauza, reclamantul poate sesiza una dintre instanţele judecătoreşti de acelaşi grad aflate în circumscripţia oricăreia dintre curţile de apel învecinate cu curtea de apel în a cărei circumscripţie se află instanţa care ar fi fost competentă, potrivit legii.

(2) Dacă un judecător are calitatea de reclamant într-o cerere de competenţa instanţei la care îşi desfăşoară activitatea, pârâtul poate cere până la primul termen de judecată la care

este legal citat declinarea competenţei, având alegerea între oricare dintre instanţele de acelaşi grad prevăzute la alin. (1).

(3) Dispoziţiile alin. (1) şi (2) se aplică în mod corespunzător şi în cazul procurorilor, asistenţilor judiciari şi grefierilor.

Art. 124: Incidentele privind arbitrajul

Competenţa ce revine instanţelor judecătoreşti în legătură cu incidentele privind arbitrajul reglementat de prezentul cod aparţine în toate cazurile tribunalului în circumscripţia căruia are loc arbitrajul.

CAPITOLUL IV: Incidente procedurale privitoare la competenţa instanţei

SECŢIUNEA 1: Necompetenţa şi conflictele de competenţă

Art. 125: Excepţia de necompetenţă

(1) Necompetenţa este de ordine publică sau privată.

(2) Necompetenţa este de ordine publică:

1. în cazul încălcării competenţei generale, când procesul nu este de competenţa instanţelor judecătoreşti;

2. în cazul încălcării competenţei materiale, când procesul este de competenţa unei instanţe de alt grad;

3. în cazul încălcării competenţei teritoriale exclusive, când procesul este de competenţa unei alte instanţe de acelaşi grad şi părţile nu o pot înlătura.

(3) În toate celelalte cazuri, necompetenţa este de ordine privată.

Art. 126: Invocarea excepţiei

(1) Necompetenţa materială şi teritorială de ordine publică trebuie invocată de părţi ori de către judecător la primul termen de judecată la care părţile sunt legal citate în faţa primei instanţe, dar nu mai târziu de terminarea cercetării procesului în faţa primei instanţe.

(2) Necompetenţa generală a instanţelor judecătoreşti poate fi invocată de părţi ori de către judecător în orice stare a pricinii.

(3) Necompetenţa de ordine privată poate fi invocată doar de către pârât prin întâmpinare.

(4) Dacă necompetenţa nu este de ordine publică, partea care a făcut cererea la o instanţă necompetentă nu va putea cere declararea necompetenţei.

Art. 127: Soluţionarea excepţiei

(1) Când în faţa instanţei de judecată se pune în discuţie competenţa acesteia, ea este obligată să stabilească instanţa judecătorească competentă ori, dacă este cazul, un alt organ cu activitate jurisdicţională competent.

(2) Dacă instanţa se declară competentă, va trece la judecarea pricinii. Încheierea poate fi atacată numai odată cu hotărârea pronunţată în cauză.

(3) Dacă instanţa se declară necompetentă, hotărârea nu este supusă niciunei căi de atac, dosarul fiind trimis de îndată instanţei judecătoreşti competente sau, după caz, altui organ cu activitate jurisdicţională competent.

Art. 128: Conflictul de competenţă. Cazurile

Există conflict de competenţă:

1. când două sau mai multe instanţe se declară deopotrivă competente să judece acelaşi proces;

2. când două sau mai multe instanţe şi-au declinat reciproc competenţa de a judeca acelaşi proces sau, în cazul declinărilor succesive, dacă ultima instanţă învestită îşi declină la rândul său competenţa în favoarea uneia dintre instanţele care anterior s-au declarat necompetente.

Art. 129: Suspendarea procesului

Instanţa înaintea căreia s-a ivit conflictul de competenţă va suspenda din oficiu judecata cauzei şi va înainta dosarul instanţei competente să soluţioneze conflictul.

Art. 130: Soluţionarea conflictului de competenţă

(1) Conflictul de competenţă ivit între două instanţe judecătoreşti se soluţionează de instanţa imediat superioară şi comună instanţelor aflate în conflict.

(2) Conflictul născut între o instanţă şi Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie se judecă de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie în Completul de 9 judecători.

(3) Conflictul de competenţă ivit între o instanţă judecătorească şi un alt organ cu activitate jurisdicţională se rezolvă de instanţa judecătorească ierarhic superioară instanţei în conflict.

(4) Instanţa competentă să judece conflictul va hotărî, în camera de consiliu, fără citarea părţilor. Hotărârea este supusă numai recursului în termen de 5 zile de la comunicare, cu excepţia celei pronunţate de Completul de 9 judecători de la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, care este definitivă.

Art. 131: Dispoziţiile speciale

(1) Dispoziţiile prezentei secţiuni privitoare la excepţia de necompetenţă şi la conflictul de competenţă se aplică prin asemănare şi în cazul secţiilor specializate ale aceleiaşi instanţe judecătoreşti.

(2) Conflictul se va soluţiona de secţia instanţei stabilite potrivit art. 130 corespunzătoare secţiei înaintea căreia s-a ivit conflictul.

(3) Conflictul dintre două secţii ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie se soluţionează de Completul de 9 judecători.

(4) Dispoziţiile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător şi în cazul completelor specializate.

Art. 132: Probele administrate în faţa instanţei necompetente

În cazul declarării necompetenţei, dovezile administrate în faţa instanţei necompetente rămân câştigate judecăţii şi instanţa competentă învestită cu soluţionarea cauzei nu va dispune refacerea lor decât pentru motive temeinice.

SECŢIUNEA 2: Litispendenţa şi conexitatea

Art. 133: Excepţia litispendenţei

(1) Nimeni nu poate fi chemat în judecată pentru aceeaşi cauză, acelaşi obiect şi de aceeaşi parte, înaintea mai multor instanţe competente sau chiar înaintea aceleiaşi instanţe, prin cereri distincte.

(2) Excepţia litispendenţei poate fi invocată de părţi sau de instanţă din oficiu în orice stare a procesului în faţa instanţelor de fond.

(3) Când instanţele sunt de acelaşi grad, excepţia se invocă înaintea instanţei sesizate ulterior. Dacă excepţia se admite, dosarul va fi trimis de îndată primei instanţe învestite.

(4) Când instanţele sunt de grad diferit, excepţia se invocă înaintea instanţei de grad inferior. Dacă excepţia se admite, dosarul va fi trimis de îndată instanţei de fond mai înalte în grad.

(5) Încheierea prin care s-a soluţionat excepţia poate fi atacată numai odată cu fondul.

(6) Când unul dintre procese se judecă în recurs, iar celălalt înaintea instanţelor de fond, acestea din urmă sunt obligate să suspende judecata până la soluţionarea recursului.

(7) Dispoziţiile alin. (2), (3) şi (5) se aplică în mod corespunzător şi atunci când procesele identice se află pe rolul aceleiaşi instanţe.

Art. 134: Excepţia conexităţii

(1) Pentru asigurarea unei bune judecăţi, în primă instanţă este posibilă conexarea mai multor procese în care sunt aceleaşi părţi sau chiar împreună cu alte părţi şi al căror obiect şi cauză au între ele o strânsă legătură.

(2) Excepţia conexităţii poate fi invocată de părţi sau din oficiu cel mai târziu la primul termen de judecată înaintea instanţei ulterior sesizate, care, prin încheiere, se va pronunţa asupra excepţiei. Încheierea poate fi atacată numai odată cu fondul.

(3) Dosarul va fi trimis instanţei mai întâi învestite, în afară de cazul în care reclamantul şi

pârâtul cer trimiterea lui la una dintre celelalte instanţe.

(4) Când una dintre cereri este de competenţa exclusivă a unei instanţe, conexarea se va face la acea instanţă.

(5) În orice stare a judecăţii procesele conexate pot fi disjunse şi judecate separat, dacă numai unul dintre ele este în stare de judecată.

SECŢIUNEA 3: Strămutarea proceselor. Delegarea instanţei

Art. 135: Temeiul strămutării

(1) Strămutarea procesului poate fi cerută pentru motive de bănuială legitimă sau de siguranţă publică.

(2) Bănuiala se consideră legitimă în cazurile în care există îndoială cu privire la imparţialitatea judecătorilor din cauza circumstanţelor procesului, calităţii părţilor ori unor relaţii conflictuale locale.

(3) Constituie motiv de siguranţă publică împrejurările excepţionale care presupun că judecata procesului la instanţa competentă ar putea conduce la tulburarea ordinii publice.

Art. 136: Cererea de strămutare

(1) Strămutarea pentru motiv de bănuială legitimă sau de siguranţă publică se poate cere în orice fază a procesului.

(2) Strămutarea pentru motiv de bănuială legitimă poate fi cerută de către partea interesată, iar cea întemeiată pe motiv de siguranţă publică, numai de către procurorul general de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Art. 137: Instanţa competentă

(1) Cererea de strămutare întemeiată pe motiv de bănuială legitimă este de competenţa instanţei ierarhic superioare celei de la care se cere strămutarea. Ea se depune la instanţa care judecă procesul a cărui strămutare se cere, care o va înainta, de îndată, instanţei competente.

(2) Cererea de strămutare întemeiată pe motive de siguranţă publică este de competenţa Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, care va înştiinţa, de îndată, despre depunerea cererii instanţa de la care se cere strămutarea.

(3) La primirea cererii de strămutare, instanţa competentă să o soluţioneze va putea să solicite dosarul cauzei.

Art. 138: Suspendarea judecării procesului

(1) La solicitarea celui interesat, completul de judecată poate dispune, dacă este cazul, suspendarea judecării procesului, cu darea unei cauţiuni în cuantum de 1.000 lei. Pentru motive temeinice, suspendarea poate fi dispusă în aceleaşi condiţii, fără citarea părţilor, chiar înainte de primul termen de judecată.

(2) Încheierea asupra suspendării nu se motivează şi nu este supusă niciunei căi de atac.

(3) Măsura suspendării judecării procesului va fi comunicată de urgenţă instanţei de la care s-a cerut strămutarea.

Art. 139: Judecarea cererii

(1) Cererea de strămutare se judecă de urgenţă, în camera de consiliu, cu citarea părţilor din proces.

(2) Hotărârea asupra strămutării se dă fără motivare şi este definitivă.

(3) Instanţa de la care s-a cerut strămutarea va fi încunoştinţată, de îndată, despre admiterea sau respingerea cererii de strămutare.

Art. 140: Efectele admiterii cererii

(1) În caz de admitere a cererii de strămutare, procesul se trimite spre judecată unei alte instanţe de acelaşi grad. Hotărârea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de instanţă înainte de strămutare urmează să fie păstrate.

(2) În cazul în care instanţa de la care s-a dispus strămutarea a săvârşit acte de procedură sau a procedat între timp la judecarea procesului, actele de procedură îndeplinite ulterior introducerii cererii de strămutare şi hotărârea pronunţată sunt desfiinţate de drept prin

efectul admiterii cererii de strămutare.

(3) Apelul sau, după caz, recursul împotriva hotărârii date de instanţa la care s-a strămutat procesul sunt de competenţa instanţelor ierarhic superioare acesteia. În caz de admitere a apelului sau recursului, trimiterea spre rejudecare, atunci când legea o prevede, se va face la o instanţă din circumscripţia celei care a soluţionat calea de atac.

Art. 141: Reiterarea cererii

Strămutarea procesului nu poate fi cerută din nou, în afară de cazul în care noua cerere se întemeiază pe împrejurări necunoscute la data soluţionării cererii anterioare sau ivite după soluţionarea acesteia.

Art. 142: Delegarea instanţei

Când, din cauza unor împrejurări excepţionale, instanţa competentă este împiedicată un timp mai îndelungat să funcţioneze, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, la cererea părţii interesate, va desemna o altă instanţă de acelaşi grad care să judece procesul.

TITLUL IV: Actele de procedură

CAPITOLUL I: Forma cererilor

Art. 143: Condiţiile generale

(1) Orice cerere adresată instanţelor judecătoreşti trebuie să fie formulată în scris şi să cuprindă indicarea instanţei căreia îi este adresată, numele, prenumele, domiciliul sau reşedinţa părţilor ori, după caz, denumirea şi sediul lor, numele şi prenumele, domiciliul sau reşedinţa reprezentanţilor lor, dacă este cazul, obiectul, valoarea pretenţiei, dacă este cazul, motivele cererii, precum şi semnătura.

(2) În cazurile anume prevăzute de lege, cererile făcute în şedinţă, la orice instanţă, se pot formula şi oral, făcându-se menţiune despre aceasta în încheiere.

(3) Dacă, din orice motive, cererea nu poate fi semnată la termenul când a fost depusă sau, după caz, la primul termen ce urmează, judecătorul va stabili identitatea părţii prin unul dintre mijloacele prevăzute de lege, îi va citi conţinutul cererii şi îi va lua consimţământul cu privire la aceasta. Despre toate acestea se va face menţiune în încheiere.

(4) Cererile adresate instanţelor judecătoreşti se timbrează, dacă legea nu prevede altfel.

Art. 144: Numărul de exemplare

(1) Când cererea urmează a fi comunicată, ea se va face în atâtea exemplare câte sunt necesare pentru comunicare, în afară de cazurile în care părţile au un reprezentant comun sau partea figurează în mai multe calităţi juridice, când se va face într-un singur exemplar. În toate cazurile este necesar şi un exemplar pentru instanţă.

(2) Dispoziţiile alin. (1) sunt aplicabile în mod corespunzător şi în cazul prevăzut la art. 143 alin. (2), grefierul de şedinţă fiind ţinut să întocmească din oficiu copiile de pe încheiere necesare pentru comunicare.

Art. 145: Înscrisurile anexate

(1) La fiecare exemplar al cererii se vor alătura copii de pe înscrisurile de care partea înţelege a se folosi în proces.

(2) Copiile vor fi certificate de parte pentru conformitate cu originalul.

(3) Se vor putea depune în copie numai părţile din înscris referitoare la proces, urmând ca instanţa să ordone, dacă va fi nevoie, înfăţişarea înscrisului în întregime.

(4) Când înscrisurile sunt redactate într-o limbă străină, ele se depun în copie certificată, însoţite de traducerea legalizată efectuată de un traducător autorizat. În cazul în care nu există un traducător autorizat pentru limba în care sunt redactate înscrisurile în cauză, se pot folosi traducerile realizate de persoane de încredere cunoscătoare ale respectivei limbi, în condiţiile legii speciale.

(5) Dispoziţiile art. 144 se aplică în mod corespunzător.

Art. 146: Cererea formulată prin reprezentant

(1) Când cererea este făcută prin mandatar, se va alătura procura în original sau în copie legalizată.

(2) Avocatul şi consilierul juridic vor depune împuternicirea lor, potrivit legii.

(3) Reprezentantul legal va alătura o copie legalizată de pe înscrisul doveditor al calităţii sale.

(4) Reprezentanţii persoanelor juridice de drept privat vor depune, în copie, un extras din registrul public în care este menţionată împuternicirea lor.

(5) Organul de conducere sau, după caz, reprezentantul desemnat al unei asociaţii, societăţi ori altei entităţi fără personalitate juridică, înfiinţată potrivit legii, va anexa, în copie legalizată, extrasul din actul care atestă dreptul său de reprezentare în justiţie.

Art. 147: Cererea greşit denumită

Cererea de chemare în judecată sau pentru exercitarea unei căi de atac este valabil făcută chiar dacă poartă o denumire greşită.

CAPITOLUL II: Citarea şi comunicarea actelor de procedură

Art. 148: Obligaţia de a cita părţile

(1) Instanţa poate hotărî asupra unei cereri numai dacă părţile au fost citate ori s-au prezentat, personal sau prin reprezentant, în afară de cazurile în care prin lege se dispune altfel.

(2) Instanţa va amâna judecarea şi va dispune să se facă citarea ori de câte ori constată că partea care lipseşte nu a fost citată cu respectarea cerinţelor prevăzute de lege, sub sancţiunea nulităţii.

Art. 149: Organele competente şi modalităţile de comunicare

(1) Comunicarea citaţiilor şi a tuturor actelor de procedură se va face, din oficiu, prin agenţii procedurali ai instanţei sau prin orice alt salariat al acesteia, precum şi prin agenţi ori salariaţi ai altor instanţe, în ale căror circumscripţii se află cel căruia i se comunică actul.

(2) Comunicarea se face în plic închis, la care se alătură dovada de înmânare/procesul-verbal şi înştiinţarea prevăzute la art. 158. Plicul va purta menţiunea "PENTRU JUSTIŢIE. A SE ÎNMÂNA CU PRIORITATE".

(3) Instanţa solicitată, când i se cere să îndeplinească procedura de comunicare pentru altă instanţă, este obligată să ia de îndată măsurile necesare, potrivit legii, şi să trimită instanţei solicitante dovezile de îndeplinire a procedurii.

(4) În cazul în care comunicarea potrivit alin. (1) nu este posibilă, aceasta se va face prin poştă, cu scrisoare recomandată, cu conţinut declarat, la care se ataşează dovada de primire/procesul-verbal şi înştiinţarea prevăzute la art. 158.

(5) La cererea părţii interesate şi pe cheltuiala sa, comunicarea actelor de procedură se va putea face în mod nemijlocit prin executori judecătoreşti, care vor fi ţinuţi să îndeplinească formalităţile procedurale prevăzute în prezentul capitol, sau prin servicii de curierat rapid, în acest din urmă caz dispoziţiile alin. (4) fiind aplicabile în mod corespunzător.

(6) Comunicarea citaţiilor şi a altor acte de procedură se poate face de grefa instanţei şi prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanţei datele corespunzătoare în acest scop. În vederea confirmării, instanţa, odată cu actul de procedură, va comunica un formular care va conţine: denumirea instanţei, data comunicării, numele grefierului care asigură comunicarea şi indicarea actelor comunicate; formularul va fi completat de către destinatar cu data primirii, numele în clar şi semnătura persoanei însărcinate cu primirea corespondenţei şi va fi expediat instanţei prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace.

(7) Instanţa va verifica efectuarea procedurilor de citare şi comunicare dispuse pentru fiecare termen şi, când este cazul, va lua măsuri de refacere a acestor proceduri, precum şi pentru folosirea altor mijloace ce pot asigura înştiinţarea părţilor pentru înfăţişarea la termen.

Art. 150: Locul citării

(1) Vor fi citaţi:

1. statul, prin Ministerul Finanţelor Publice sau alte organe anume desemnate în acest scop

de lege, la sediul acestora;

2. unităţile administrativ-teritoriale şi celelalte persoane juridice de drept public, prin cei însărcinaţi să le reprezinte în justiţie, la sediul acestora;

3. persoanele juridice de drept privat, prin reprezentanţii lor, la sediul principal sau, atunci când este cazul, la sediul dezmembrământului lor;

4. asociaţiile, societăţile şi alte entităţi fără personalitate juridică constituite potrivit legii, prin reprezentantul desemnat, la sediul sau domiciliul acestuia;

5. cei supuşi procedurii insolvenţei, precum şi creditorii acestora, la domiciliul sau, după caz, sediul acestora; după deschiderea procedurii, citarea va fi efectuată potrivit legii speciale;

6. persoanele fizice, la domiciliul lor; în cazul în care nu locuiesc la domiciliu, citarea se va face la reşedinţa cunoscută ori la locul ales de ele; în lipsa acestora, citarea poate fi făcută la locul cunoscut unde îşi desfăşoară permanent activitatea curentă;

7. incapabilii sau cei cu capacitate de exerciţiu restrânsă, prin reprezentanţii sau ocrotitorii lor legali, la domiciliul ori sediul acestora, după caz; în caz de numire a unui curator special, potrivit art. 57, citarea se va face prin acest curator, la sediul său profesional;

8. bolnavii internaţi în unităţi sanitare, la administraţia acestora;

9. militarii încazarmaţi, la unitatea din care fac parte, prin comandamentul acesteia;

10. cei care fac parte din echipajul unei nave maritime sau fluviale, alta decât militară, dacă nu au domiciliul cunoscut, la căpitănia portului unde este înregistrată nava;

11. deţinuţii, la administraţia locului de deţinere;

12. personalul misiunilor diplomatice, al oficiilor consulare şi cetăţenii români trimişi să lucreze în cadrul personalului organizaţiilor internaţionale, precum şi membrii de familie care locuiesc cu ei, cât timp se află în străinătate, prin Ministerul Afacerilor Externe; alţi cetăţeni români, aflaţi în străinătate în interes de serviciu, inclusiv membrii familiilor care îi însoţesc, prin organele centrale care i-au trimis sau în subordinea cărora se află unitatea care i-a trimis în străinătate;

13. persoanele care se află în străinătate, altele decât cele prevăzute la pct. 12, dacă au domiciliul sau reşedinţa cunoscută, printr-o citaţie scrisă trimisă cu scrisoare recomandată cu conţinut declarat şi confirmare de primire, recipisa de predare a scrisorii la poşta română, în cuprinsul căreia vor fi menţionate actele ce se expediază, ţinând loc de dovadă a îndeplinirii procedurii, dacă prin tratate sau convenţii internaţionale la care este parte România ori prin acte normative speciale nu se prevede altfel. Dacă domiciliul sau reşedinţa celor aflaţi în străinătate nu este cunoscut/cunoscută, citarea se face potrivit art. 162. În toate cazurile, dacă cei aflaţi în străinătate au mandatar cunoscut în ţară, va fi citat numai acesta din urmă;

14. cei cu domiciliul sau reşedinţa necunoscută, potrivit art. 162;

15. moştenitorii, până la intervenirea lor în proces, printr-un curator special numit de instanţă, la domiciliul acestuia.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) pct. 1 şi 2, statul, prin Ministerul Finanţelor Publice, unităţile administrativ-teritoriale, precum şi celelalte persoane juridice de drept public îşi pot alege un sediu procesual la care vor fi comunicate toate actele de procedură.

Art. 151: Obligaţia alegerii locului citării

Persoanele care se află în străinătate, citate potrivit art. 150 alin. (1) pct. 12 şi 13, pentru primul termen de judecată, vor fi înştiinţate prin citaţie că au obligaţia de a-şi alege un domiciliu în România unde urmează să li se facă toate comunicările privind procesul. În cazul în care acestea nu se conformează, comunicările li se vor face prin scrisoare recomandată, recipisa de predare la poşta română a scrisorii, în cuprinsul căreia vor fi menţionate actele ce se expediază, ţinând loc de dovadă de îndeplinire a procedurii.

Art. 152: Cuprinsul citaţiei

(1) Citaţia va cuprinde:

a) denumirea instanţei, sediul ei şi, când este cazul, alt loc decât sediul instanţei unde urmează să se desfăşoare judecarea procesului;

b) data emiterii citaţiei;

c) numărul dosarului;

d) anul, luna, ziua şi ora înfăţişării;

e) numele şi prenumele sau denumirea, după caz, ale/a celui citat, precum şi locul unde se citează;

f) calitatea celui citat, iar pentru pârât şi menţiunea că este obligat să depună întâmpinare sau să îşi pregătească apărarea pentru primul termen de judecată, propunând probele de care înţelege să se folosească, sub sancţiunea prevăzută de lege;

g) numele şi prenumele sau denumirea, după caz, ale/a părţii potrivnice şi obiectul cererii;

h) indicarea, dacă este cazul, a taxei judiciare de timbru şi a timbrului judiciar datorate de cel citat;

i) alte menţiuni prevăzute de lege sau stabilite de instanţă;

j) ştampila instanţei şi semnătura grefierului.

(2) În citaţie se menţionează, când este cazul, orice date necesare pentru stabilirea adresei celui citat, precum şi dacă citarea se face cu chemarea la interogatoriu sau dacă cel citat este obligat să prezinte anumite înscrisuri ori dacă i se comunică odată cu citaţia alte acte de procedură.

(3) Cerinţele de la alin. (1) lit. a), c), d), e) şi j) sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii.

Art. 153: Alegerea locului citării şi al comunicării altor acte de procedură

(1) În caz de alegere de domiciliu sau, după caz, de sediu, dacă partea a arătat şi persoana însărcinată cu primirea actelor de procedură, comunicarea acestora se va face la acea persoană, iar în lipsa unei asemenea menţiuni, comunicarea se va face, după caz, potrivit art. 150 sau 151.

(2) Partea poate alege ca toate actele de procedură să îi fie comunicate la căsuţa poştală.

Art. 154: Termenul pentru înmânarea citaţiei

Citaţia şi celelalte acte de procedură, sub sancţiunea nulităţii, vor fi înmânate părţii cu cel puţin 5 zile înaintea termenului de judecată. În cazuri urgente sau atunci când legea prevede în mod expres, judecătorul poate dispune scurtarea termenului de înmânare a citaţiei ori actului de procedură, despre aceasta făcându-se menţiune în citaţie sau în actul de procedură

Art. 155: Invocarea şi înlăturarea neregularităţilor privind citarea

(1) Dacă partea prezentă în instanţă, personal sau prin reprezentant, nu a primit citaţia sau a primit-o într-un termen mai scurt decât cel prevăzut la art. 154 ori există o altă cauză de nulitate privind citaţia sau procedura de înmânare a acesteia, procesul se amână, la cererea părţii interesate.

(2) Orice neregularitate cu privire la citare nu va mai fi luată în considerare în cazul în care, potrivit alin. (1), nu s-a cerut amânarea procesului, precum şi în cazul în care partea lipsă la termenul la care s-a produs neregularitatea nu a invocat-o la termenul următor producerii ei, dacă la acest termen ea a fost prezentă sau legal citată.

(3) În lipsa părţii nelegal citate, neregularitatea privind procedura de citare a acesteia poate fi invocată şi de celelalte părţi ori din oficiu, însă numai la termenul la care ea s-a produs.

Art. 156: Înmânarea făcută personal celui citat

(1) Înmânarea citaţiei şi a tuturor actelor de procedură se face personal celui citat, la locul citării stabilit potrivit art. 150 alin. (1) pct. 6.

(2) Înmânarea se poate face oriunde se află cel citat.

(3) Pentru cei care locuiesc în hotel sau cămin, citaţia se predă, în lipsa lor, administratorului hotelului ori aşezământului, iar, în lipsa acestuia, portarului ori celui care în mod obişnuit îl înlocuieşte.

(4) Pentru cei care se găsesc sub arme, citaţia se înmânează la unitatea din care fac parte.

(5) Celor care alcătuiesc echipajul unei nave maritime sau fluviale, în lipsa unui domiciliu cunoscut, înmânarea se face la căpităniа portului unde se găseşte înregistrată nava.

(6) Pentru deţinuţi, înmânarea se face la administraţia închisorii.

(7) Pentru bolnavii aflaţi în spitale, sanatorii sau alte asemenea aşezăminte de asistenţă medicală ori socială, înmânarea se face la administraţia acestora.

Art. 157: Înmânarea făcută altor persoane

(1) Înmânarea citaţiilor şi a tuturor actelor de procedură în cazurile prevăzute la art. 150 alin. (1) pct. 1-5 şi pct. 12, precum şi cele prevăzute la art. 156 alin. (4)-(7) sau atunci când actul urmează să fie înmânat unui avocat, notar public ori executor judecătoresc se poate face funcţionarului sau persoanei însărcinate cu primirea corespondenţei, care va semna dovada. În lipsa acestora, înmânarea citaţiei sau a actelor de procedură se va face administratorului clădirii, iar, în lipsă, paznicului sau agentului de pază, care va semna procesul-verbal întocmit în acest scop de către agent, după ce acesta din urmă a certificat în prealabil identitatea şi calitatea sa.

(2) În cazurile prevăzute la art. 156 alin. (4)-(7), unitatea unde se află cel citat îi va înmâna de îndată acestuia citaţia sub luare de dovadă, certificându-i semnătura sau arătând motivul pentru care nu s-a putut obţine semnătura lui. Dovada se va preda agentului ori va fi trimisă direct instanţei dacă înmânarea citaţiei nu s-a putut face de îndată.

Art. 158: Procedura de comunicare

(1) Comunicarea citaţiei se va face persoanei în drept să o primească, care va semna dovada de înmânare certificată de agentul însărcinat cu înmânarea.

(2) Dacă destinatarul primeşte citaţia, dar refuză să semneze dovada de înmânare ori, din motive întemeiate, nu o poate semna, agentul va întocmi un proces-verbal în care va arăta aceste împrejurări.

(3) Dacă destinatarul refuză să primească citaţia, agentul va depune în cutia poştală sau, în lipsă, va afişa pe uşa locuinţei destinatarului o înştiinţare care trebuie să cuprindă:

a) anul, luna, ziua şi ora când depunerea sau, după caz, afişarea a fost făcută;

b) numele şi prenumele celui care a făcut depunerea sau, după caz, afişarea şi funcţia acestuia;

c) numele, prenumele şi domiciliul sau, după caz, reşedinţa, respectiv sediul celui înştiinţat;

d) numărul dosarului în legătură cu care se face înştiinţarea şi denumirea instanţei pe rolul căreia se află dosarul, cu indicarea sediului acesteia;

e) arătarea actelor de procedură despre a căror comunicare este vorba;

f) menţiunea că după o zi, dar nu mai târziu de 7 zile de la depunerea sau, după caz, afişarea înştiinţării ori, când există urgenţă, nu mai târziu de 3 zile, destinatarul este în drept să se prezinte la sediul instanţei de judecată pentru a i se comunica citaţia. Când domiciliul sau reşedinţa ori, după caz, sediul acestuia nu se află în localitatea unde instanţa de judecată îşi are sediul, înştiinţarea va cuprinde menţiunea că pentru a i se comunica citaţia destinatarul este în drept să se prezinte la sediul primăriei în a cărei rază teritorială locuieşte sau îşi are sediul;

g) menţiunea că, în cazul în care, fără motive temeinice, destinatarul nu se prezintă pentru comunicarea citaţiei în interiorul termenului de 7 zile sau, după caz, al termenului de 3 zile prevăzut la lit. f), citaţia se consideră comunicată la împlinirea acestui termen;

h) semnătura celui care a depus sau afişat înştiinţarea.

(4) Menţiunile de la alin. (3) lit. c)-g) se completează de către grefa instanţei. Termenele prevăzute la alin. (3) lit. f) şi g) se calculează zi cu zi.

(5) Despre împrejurările arătate la alin. (3) agentul va întocmi un proces-verbal, care va cuprinde menţiunile arătate la art. 159, acesta făcând dovada până la înscrierea în fals cu privire la faptele constatate personal de cel care l-a încheiat.

(6) Dacă destinatarul nu este găsit la domiciliu ori reşedinţă sau, după caz, sediu, agentul îi va înmâna citaţia unei persoane majore din familie sau, în lipsă, oricărei alte persoane majore care locuieşte cu destinatarul ori care, în mod obişnuit, îi primeşte corespondenţa.

(7) Când destinatarul locuieşte într-un hotel sau într-o clădire compusă din mai multe apartamente şi nu este găsit la această locuinţă a sa, agentul îi va comunica citaţia administratorului, portarului sau celui care, în mod obişnuit, îl înlocuieşte. În aceste cazuri, persoana care primeşte citaţia va semna dovada de primire, agentul certificându-i identitatea şi semnătura şi încheind un proces-verbal cu privire la aceste împrejurări. Dispoziţiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

(8) În cazul în care lipsesc persoanele prevăzute la alin. (6) şi (7), precum şi atunci când acestea, deşi prezente, refuză să primească actul, sunt aplicabile dispoziţiile alin. (3)-(5).

(9) În cazurile prevăzute la alin. (3) şi (8), agentul are obligaţia ca, în termen de cel mult 24 de ore de la depunerea sau afişarea înştiinţării, să depună citaţia, precum şi procesul-verbal prevăzut la alin. (5), la sediul instanţei de judecată care a emis citaţia ori, după caz, la cel al primăriei în raza căreia destinatarul locuieşte sau îşi are sediul, urmând ca acestea să comunice citaţia.

(10) Când părţii sau reprezentantului ei i s-a înmânat citaţia de către funcţionarul anume desemnat în cadrul primăriei, acesta are obligaţia ca, în termen de cel mult 24 de ore de la înmânare, să înainteze instanţei de judecată dovada de înmânare prevăzută la alin. (1), precum şi procesul-verbal prevăzut la alin. (5).

(11) Când termenul prevăzut la alin. (3) lit. f) s-a împlinit fără ca partea sau un reprezentant al ei să se prezinte la primărie pentru a i se înmâna citaţia, funcţionarul anume însărcinat din cadrul primăriei va înainta instanţei de judecată, de îndată, citaţia ce trebuia comunicată, precum şi procesul-verbal prevăzut la alin. (5).

(12) Dispoziţiile prezentului articol se aplică şi la comunicarea sau notificarea oricărui alt act de procedură.

Art. 159: Cuprinsul dovezii de înmânare şi al procesului-verbal

(1) Dovada de înmânare a citaţiei sau a altui act de procedură ori, după caz, procesul-verbal va cuprinde:

a) anul, luna, ziua şi ora când dovada a fost luată sau procesul-verbal a fost întocmit;

b) numele, prenumele şi funcţia agentului, precum şi, dacă este cazul, ale funcţionarului de la primărie;

c) numele şi prenumele sau denumirea, după caz, şi domiciliul ori sediul destinatarului, cu arătarea numărului etajului, apartamentului sau camerei, dacă cel citat locuieşte într-o clădire cu mai multe etaje ori apartamente sau în hotel, precum şi dacă actul de procedură a fost înmânat la locuinţa sa, depus în cutia poştală ori afişat pe uşa locuinţei. Dacă actul de procedură a fost înmânat în alt loc, se va face menţiune despre aceasta;

d) numele, prenumele şi calitatea celui căruia i s-a făcut înmânarea, în cazul în care actul de procedură a fost înmânat altei persoane decât destinatarului;

e) denumirea instanţei de la care emană citaţia ori alt act de procedură şi numărul dosarului;

f) semnătura celui care a primit citaţia sau alt act de procedură, precum şi semnătura agentului sau, după caz, funcţionarului de la primărie care o certifică, iar în cazul în care se întocmeşte proces-verbal, semnătura agentului, respectiv a funcţionarului primăriei.

(2) Procesul-verbal va cuprinde, de asemenea, şi arătarea motivelor pentru care a fost întocmit.

(3) Cerinţele de la alin. (1) lit. a), c) d), e) şi f) sunt prevăzute sub sancţiunea nulităţii.

(4) Menţiunile din procesul-verbal privitoare la faptele constatate personal de cel care l-a întocmit nu pot fi combătute decât prin procedura înscrierii în fals.

Art. 160: Data îndeplinirii procedurii

Procedura se socoteşte îndeplinită:

1. la data încheierii procesului-verbal prevăzut la art. 159, indiferent dacă partea a primit sau nu citaţia personal;

2. în cazul citării efectuate prin poştă sau curierat rapid, potrivit art. 149 alin. (4) şi (5), procedura se socoteşte îndeplinită la data semnării de către parte a confirmării de primire ori a consemnării, de către funcţionarul poştal sau de către curier, a refuzului ei de a primi corespondenţa;

3. în cazul citării efectuate potrivit art. 149 alin. (6), procedura se socoteşte îndeplinită la data arătată pe copia imprimată a confirmării expedierii, certificată de grefierul care a făcut transmisiunea.

Art. 161: Imposibilitatea de a comunica actul de procedură

Când comunicarea actelor de procedură nu se poate face deoarece imobilul a fost demolat, a devenit nelocuibil sau de neîntrebuinţat ori destinatarul actului nu mai locuieşte în imobilul respectiv sau atunci când comunicarea nu poate fi făcută din alte motive asemănătoare, agentul va raporta cazul grefei instanţei spre a înştiinţa din timp partea care a cerut comunicarea despre această împrejurare şi a-i pune în vedere să facă demersuri pentru a obţine noua adresă unde urmează a se face comunicarea.

Art. 162: Citarea prin publicitate

(1) Când reclamantul învederează, motivat, că, deşi a făcut tot ce i-a stat în putinţă, nu a reuşit să afle domiciliul pârâtului sau un alt loc unde ar putea fi citat potrivit legii, instanţa va putea încuviinţa citarea acestuia prin publicitate.

(2) Citarea prin publicitate se face afişându-se citaţia la uşa instanţei, pe portalul instanţei de judecată competente şi la ultimul domiciliu cunoscut al celui citat. În cazurile în care apreciază că este necesar, instanţa va dispune şi publicarea citaţiei în Monitorul Oficial al României sau într-un ziar central de largă răspândire.

(3) Odată cu încuviinţarea citării prin publicitate, instanţa va numi un curator dintre avocaţii baroului, potrivit art. 57, care va fi citat la dezbateri pentru reprezentarea intereselor pârâtului.

(4) Procedura se socoteşte îndeplinită în a 15-a zi de la publicarea citaţiei, potrivit dispoziţiilor alin. (2).

(5) Dacă cel citat se înfăţişează şi dovedeşte că a fost citat prin publicitate cu rea-credinţă, toate actele de procedură ce au urmat încuviinţării acestei citări vor fi anulate, iar reclamantul care a cerut citarea prin publicitate va fi sancţionat potrivit dispoziţiilor art. 182 alin. (1) pct. 1 lit. c).

Art. 163: Afişarea

Când legea sau instanţa dispune ca citarea părţilor sau comunicarea anumitor acte de procedură să se facă prin afişare, această afişare se va face la instanţă de către grefier, iar în afara instanţei, de agenţii însărcinaţi cu comunicarea actelor de procedură, încheindu-se un proces-verbal, potrivit art. 159, ce se va depune la dosar.

Art. 164: Comunicarea între avocaţi sau consilieri juridici

După sesizarea instanţei, dacă părţile au avocat sau consilier juridic, cererile, întâmpinările ori alte acte se pot comunica direct între aceştia. În acest caz, cel care primeşte cererea va atesta primirea pe însuşi exemplarul care urmează a fi depus la instanţă sau, după caz, prin orice alte mijloace care asigură îndeplinirea acestei proceduri.

Art. 165: Comunicarea în instanţă

(1) Partea prezentă în instanţă personal, prin avocat sau prin alt reprezentant este obligată să primească actele de procedură şi orice înscris folosit în proces, care i se comunică în şedinţă. Dacă se refuză primirea, actele şi înscrisurile se consideră comunicate prin depunerea lor la dosar, de unde, la cerere, partea le poate primi sub semnătură.

(2) Partea are dreptul să ridice şi între termene, sub semnătură, actele de procedură şi înscrisurile prevăzute la alin. (1).

Art. 166: Zilele de comunicare

Când comunicarea actelor de procedură se face prin agenţi procedurali, ei nu vor putea instrumenta decât în zilele lucrătoare între orele 7,00-20,00, iar în cazuri urgente, şi în zilele nelucrătoare sau de sărbători legale, dar numai cu încuviinţarea preşedintelui instanţei.

Art. 167: Schimbarea locului citării

Dacă în cursul procesului una dintre părţi şi-a schimbat locul unde a fost citată, ea este obligată să încunoştinţeze instanţa, indicând locul unde va fi citată la termenele următoare, precum şi partea adversă prin scrisoare recomandată, a cărei recipisă de predare se va depune la dosar odată cu cererea prin care se înştiinţează instanţa despre schimbarea locului citării. În cazul în care partea nu face această încunoştinţare, procedura de citare pentru aceeaşi instanţă este valabil îndeplinită la vechiul loc de citare.

Art. 168: Comunicarea către alţi participanţi

Citarea martorilor, experţilor, traducătorilor, interpreţilor ori a altor participanţi în proces, precum şi, când este cazul, comunicarea actelor de procedură adresate acestora sunt supuse dispoziţiilor prezentului capitol, care se aplică în mod corespunzător.

CAPITOLUL III: Nulitatea actelor de procedură

Art. 169: Noţiunea şi clasificarea

(1) Nulitatea este sancţiunea care lipseşte total sau parţial de efecte actul de procedură efectuat cu nerespectarea cerinţelor legale, de fond sau de formă.

(2) Nulitatea este absolută atunci când cerinţa nerespectată este instituită printr-o normă care ocroteşte un interes public.

(3) Nulitatea este relativă în cazul în care cerinţa nerespectată este instituită printr-o normă care ocroteşte un interes privat.

Art. 170: Nulitatea condiţionată

(1) Actul de procedură este lovit de nulitate dacă prin nerespectarea cerinţei legale s-a adus părţii o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desfiinţarea acestuia.

(2) În cazul nulităţilor expres prevăzute de lege, vătămarea este prezumată, partea interesată putând face dovada contrară.

Art. 171: Nulitatea necondiţionată

Nulitatea nu este condiţionată de existenţa unei vătămări în cazul încălcării dispoziţiilor legale referitoare la:

1. capacitatea procesuală;

2. reprezentarea procesuală;

3. competenţa instanţei;

4. compunerea sau constituirea instanţei;

5. publicitatea şedinţei de judecată;

6. alte cerinţe legale extrinseci actului de procedură, dacă legea nu dispune altfel.

Art. 172: Îndreptarea neregularităţilor actului de procedură

(1) Ori de câte ori este posibilă înlăturarea vătămării fără anularea actului, judecătorul va dispune îndreptarea neregularităţilor actului de procedură.

(2) Cu toate acestea, nulitatea nu poate fi acoperită dacă a intervenit decăderea ori o altă sancţiune procedurală sau dacă se produce ori subzistă o vătămare.

(3) Actul de procedură nu va fi anulat dacă până la momentul pronunţării asupra excepţiei de nulitate a dispărut cauza acesteia.

Art. 173: Invocarea nulităţii

(1) Nulitatea absolută poate fi invocată de orice parte din proces, de judecător sau, după caz, de procuror, în orice stare a judecăţii cauzei, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Nulitatea relativă poate fi invocată numai de partea interesată şi numai dacă neregularitatea nu a fost cauzată prin propria faptă.

(3) Dacă legea nu prevede altfel, nulitatea relativă trebuie invocată:

a) pentru neregularităţile săvârşite până la începerea judecăţii, prin întâmpinare sau, dacă întâmpinarea nu este obligatorie, la primul termen de judecată;

b) pentru neregularităţile săvârşite în cursul judecăţii, la termenul la care s-a săvârşit neregularitatea sau, dacă partea nu este prezentă, la termenul de judecată imediat următor şi înainte de a pune concluzii pe fond.

(4) Partea interesată poate renunţa, expres sau tacit, la dreptul de a invoca nulitatea relativă.

(5) Toate cauzele de nulitate a actelor de procedură deja efectuate trebuie invocate deodată, sub sancţiunea decăderii părţii din dreptul de a le mai invoca.

Art. 174: Efectele nulităţii

(1) Actul de procedură lovit de nulitate este desfiinţat, în tot sau în parte, de la data îndeplinirii lui.

(2) Dacă este cazul, instanţa dispune refacerea actului de procedură, cu respectarea tuturor condiţiilor de validitate.

(3) Desfiinţarea unui act de procedură atrage şi desfiinţarea actelor de procedură următoare, dacă acestea nu pot avea o existenţă de sine stătătoare.

(4) Nulitatea unui act de procedură nu împiedică faptul ca acesta să producă alte efecte juridice decât cele care decurg din natura lui proprie.

TITLUL V: Termenele procedurale

Art. 175: Stabilirea termenelor

(1) Termenele procedurale sunt stabilite de lege ori de instanţă şi reprezintă intervalul de timp în care poate fi îndeplinit un act de procedură sau în care este interzis să se îndeplinească un act de procedură.

(2) În cazurile prevăzute de lege, termenul este reprezentat de data la care se îndeplineşte un anumit act de procedură.

(3) În cazurile în care legea nu stabileşte ea însăşi termenele pentru îndeplinirea unor acte de procedură, fixarea lor se face de instanţă. La fixarea termenului, aceasta va ţine seama şi de natura urgentă a procesului.

Art. 176: Calculul termenelor

(1) Termenele, în afară de cazul în care legea dispune altfel, se calculează după cum urmează:

1. când termenul se socoteşte pe ore, acesta începe să curgă de la ora zero a zilei următoare;

2. când termenul se socoteşte pe zile, nu intră în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua când acesta se împlineşte;

3. când termenul se socoteşte pe săptămâni, luni sau ani, el se împlineşte în ziua corespunzătoare din ultima săptămână ori lună sau din ultimul an. Dacă ultima lună nu are zi corespunzătoare celei în care termenul a început să curgă, termenul se împlineşte în ultima zi a acestei luni.

(2) Când ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul se prelungeşte până în prima zi lucrătoare care urmează.

Art. 177: Împlinirea termenului

(1) Termenul care se socoteşte pe zile, săptămâni, luni sau ani se împlineşte la ora 24,00 a ultimei zile în care se poate îndeplini actul de procedură.

(2) Cu toate acestea, dacă este vorba de un act ce trebuie depus la instanţă sau într-un alt loc, termenul se va împlini la ora la care activitatea încetează în acel loc în mod legal, dispoziţiile art. 178 fiind aplicabile.

Art. 178: Actele depuse la poştă, unităţi militare sau locuri de deţinere

(1) Actul de procedură depus prin scrisoare recomandată la oficiul poştal înăuntrul termenului prevăzut de lege este socotit a fi făcut în termen.

(2) Actul depus de partea interesată, înăuntrul termenului prevăzut de lege, la unitatea militară ori la administraţia locului de deţinere unde se află această parte, este, de asemenea, considerat ca făcut în termen.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) şi (2), recipisa oficiului poştal, precum şi înregistrarea ori atestarea făcută, după caz, de unitatea militară sau de administraţia locului de deţinere, pe actul depus, servesc ca dovadă a datei depunerii actului de către partea interesată.

Art. 179: Curgerea termenului. Prelungirea acestuia

(1) Termenele încep să curgă de la data comunicării actelor de procedură, dacă legea nu dispune altfel.

(2) Se consideră că actul a fost comunicat părţii şi în cazul în care aceasta a primit sub semnătură copie de pe act, precum şi în cazul în care ea a cerut comunicarea actului unei alte părţi.

(3) Termenul procedural nu începe să curgă, iar dacă a început să curgă mai înainte, se

întrerupe faţă de cel lipsit de capacitate de exerciţiu ori cu capacitate de exerciţiu restrânsă, cât timp nu a fost desemnată o persoană care, după caz, să îl reprezinte sau să îl asiste.

(4) Termenul procedural se întrerupe şi un nou termen începe să curgă de la data noii comunicări în următoarele cazuri:

1. când a intervenit moartea uneia dintre părţi; în acest caz, se face din nou o singură comunicare la ultimul domiciliu al părţii decedate, pe numele moştenirii, fără să se arate numele şi calitatea fiecărui moştenitor;

2. când a intervenit moartea reprezentantului părţii; în acest caz, se face din nou o singură comunicare părţii.

Art. 180: Nerespectarea termenului. Sancţiunile

(1) Când un drept procesual trebuie exercitat într-un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercitarea dreptului, în afară de cazul în care legea dispune altfel. Actul de procedură făcut peste termen este lovit de nulitate.

(2) În cazul în care legea opreşte îndeplinirea unui act de procedură înăuntrul unui termen, actul făcut înaintea împlinirii termenului poate fi anulat la cererea celui interesat.

Art. 181: Repunerea în termen

(1) Partea care a pierdut un termen procedural va fi repusă în termen numai dacă dovedeşte că întârzierea se datorează unor motive temeinic justificate.

(2) În acest scop, partea va îndeplini actul de procedură în cel mult 15 zile de la încetarea împiedicării, cerând totodată repunerea sa în termen. În cazul exercitării căilor de atac, această durată este aceeaşi cu cea prevăzută pentru exercitarea căii de atac.

(3) Cererea de repunere în termen va fi rezolvată de instanţa competentă să soluţioneze cererea privitoare la dreptul neexercitat în termen.

TITLUL VI: Amenzi judiciare şi despăgubiri

Art. 182: Încălcarea obligaţiilor privind desfăşurarea procesului. Sancţiunile

(1) Dacă legea nu prevede altfel, instanţa, potrivit dispoziţiilor prezentului articol, va putea sancţiona următoarele fapte săvârşite în legătură cu procesul, astfel:

1. cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei:

a) introducerea, cu rea-credinţă, a unor cereri principale, accesorii, adiţionale sau incidentale, precum şi pentru exercitarea unei căi de atac, vădit netemeinice;

b) formularea, cu rea-credinţă, a unei cereri de recuzare sau de strămutare;

c) obţinerea, cu rea-credinţă, a citării prin publicitate a oricărei părţi;

d) obţinerea, cu rea-credinţă, de către reclamantul căruia i s-a respins cererea a unor măsuri asigurătorii prin care pârâtul a fost păgubit;

e) contestarea, cu rea-credinţă, de către autorul ei a scrierii sau semnăturii unui înscris ori a autenticităţii unei înregistrări audio sau video;

2. cu amendă judiciară de la 50 lei la 700 lei:

a) neprezentarea martorului legal citat sau refuzul acestuia de a depune mărturie când este prezent în instanţă, în afară de cazul în care acesta este minor;

b) neaducerea, la termenul fixat de instanţă, a martorului încuviinţat, de către partea care, din motive imputabile, nu şi-a îndeplinit această obligaţie;

c) neprezentarea avocatului, care nu şi-a asigurat substituirea sa de către un alt avocat, a reprezentantului sau a celui care asistă partea ori nerespectarea de către aceştia a îndatoririlor stabilite de lege sau de către instanţă, dacă în acest mod s-a cauzat amânarea judecării procesului;

d) refuzul expertului de a primi lucrarea sau nedepunerea lucrării în mod nejustificat la termenul fixat ori refuzul de a da lămuririle cerute;

e) neluarea de către conducătorul unităţii în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia sau pentru efectuarea la timp a expertizei, precum şi împiedicarea de către orice persoană a efectuării expertizei în condiţiile legii;

f) neprezentarea unui înscris sau a unui bun de către cel care îl deţine, la termenul fixat în

acest scop de instanţă;

g) refuzul sau omisiunea unei autorităţi ori a altei persoane de a comunica, din motive imputabile ei, la cererea instanţei şi la termenul fixat în acest scop, datele care rezultă din actele şi evidenţele ei;

h) cauzarea amânării judecării sau executării silite de către cel însărcinat cu îndeplinirea actelor de procedură;

i) împiedicarea în orice mod a exercitării, în legătură cu procesul, a atribuţiilor ce revin judecătorilor, experţilor desemnaţi de instanţă în condiţiile legii, agenţilor procedurali, precum şi altor salariaţi ai instanţei.

(2) Amenda nu se va aplica persoanelor la care se referă alin. (1) pct. 2, dacă motive temeinice le-au împiedicat să aducă la îndeplinire obligaţiile ce le revin.

Art. 183: Alte cazuri de sancţionare

(1) Nerespectarea de către oricare dintre părţi sau de către alte persoane a măsurilor luate de către instanţă pentru asigurarea ordinii şi solemnităţii şedinţei de judecată se sancţionează cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei.

(2) Nerespectarea de către orice persoană a dispoziţiilor privind desfăşurarea normală a executării silite se sancţionează de către preşedintele instanţei de executare, la cererea executorului, cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei.

Art. 184: Despăgubirile pentru amânarea procesului

Cel care, cu intenţie sau din culpă, a pricinuit amânarea judecării sau a executării silite, prin una dintre faptele prevăzute la art. 182 sau 183, la cererea părţii interesate, va putea fi obligat de către instanţa de judecată ori, după caz, de către preşedintele instanţei de executare la plata unei despăgubiri pentru prejudiciul material sau moral cauzat prin amânare.

Art. 185: Stabilirea amenzii şi despăgubirii

Abaterea săvârşită, amenda şi despăgubirea se stabilesc de către instanţa în faţa căreia s-a săvârşit fapta sau, după caz, de către preşedintele instanţei de executare, prin încheiere executorie, care se comunică celui obligat, dacă măsura a fost luată în lipsa acestuia. Atunci când fapta constă în formularea unei cereri cu rea- credinţă, amenda şi despăgubirea pot fi stabilite fie de instanţa în faţa căreia cererea a fost formulată, fie de către instanţa care a soluţionat-o, atunci când acestea sunt diferite.

Art. 186: Cererea de reexaminare

(1) Împotriva încheierii prevăzute la art. 185, cel obligat la amendă sau despăgubire va putea face numai cerere de reexaminare, solicitând, motivat, să se revină asupra amenzii ori despăgubirii sau să se dispună reducerea acesteia.

(2) Cererea se face în termen de 15 zile, după caz, de la data la care a fost luată măsura sau de la data comunicării încheierii.

(3) În toate cazurile, cererea se soluţionează, cu citarea părţilor, prin încheiere, dată în camera de consiliu, de către un alt complet decât cel care a stabilit amenda sau despăgubirea.

(4) Încheierea prevăzută la alin. (3) este definitivă.

CARTEA II: Procedura contencioasă

TITLUL I: Procedura în faţa primei instanţe

CAPITOLUL I: Sesizarea instanţei de judecată

SECŢIUNEA 1: Dispoziţii generale

Art. 187: Dreptul de a sesiza instanţa

(1) Pentru apărarea drepturilor şi intereselor sale legitime, orice persoană se poate adresa justiţiei prin sesizarea instanţei competente cu o cerere de chemare în judecată. În cazurile